

FICȚIUNEA

nr. 105
iunie 2024
Revistă de cultură

Tudor Giurgiu
poartă ochelari
narativi:
de câte ori
clipește apare
pe lentile
o poveste.

Zenob

Director: Cristina Bogdan

Premiile revistei Fictiunea

Ileana Marin

Premiul pentru Narativul Vizual acordat de Revista *Fictiunea* în 2024 are patru finaliști, între care două expoziții: Expoziția *Universul lui Salvador Dalí* de la ARCUB și *Muzeul Frustrărilor*, o instalație artistică, realizată de Diana Buluga, Ioana Ofelia, Alexandra Felseghi și Alina Bradu-Pintea la Casa TIFF din Cluj.

De asemenea, au fost nominalizați doi artiști: Simona Andrei și Bogdan Simion (Cobzarul). Ar trebui să adaug că Simona și Bogdan sunt artiști cercetători, artiști care au capacitatea rară de a combina creativitatea, imaginația, expresia propriei experiențe într-o structură creatoare de noi conexiuni interartistice, dar și critice, care au capacitatea de a genera noi episteme.

Deși pare că o expoziție, un muzeu, o artistă fotografă și un muzician nu au multe în comun, există un fir al Ariadnei care le traversează pe toate și anume, convergența între a face artă și a examina, cum ar spune Paolo de Assis, Directorul Departamentului de Cercetare Artistică de la Institutul Orpheus din Ghent, Belgia.

Expoziția *Universul lui Dalí* transformă curatoria într-o artă a criticii subtil inserate alături de perspectiva colecționarului Beniamino Levi. Expoziția concepută cu rafinament de Andreea Șovan și Diana Buluga se remarcă

prin impresionanta varietate multimedială – de la pietre prețioase montate cu delicatețe în sculpturi miniaturale la obiectele de mobilier senzual, de la sculpturile turnate în bronz sau modelate în sticlă la gravurile și ilustrațiile de carte – toate indicând aceeași căutare suprarealistă febrilă, imposibil de liniștit altfel decât printr-o nouă versiune care se adaugă universului lui Dalí cu o nouă tensiune de sens.

Muzeul Frustrărilor este unic prin curajul de a adresa o emoție distructivă, împărțită, din nefericire, la nivel național, emoție care consumă energii, creativitate și inițiativă. Diana Buluga, Ioana Ofelia, Alexandra Felseghi și Alina Bradu-Pintea răspund, de la distanță, *Muzeului Sentimentelor* din New York, care este proiectat astfel încât să-și schimbe culoarea în funcție de suma emoțiilor declarate de vizitatori. Fără tehnologia sofisticată de la New York, instalația muzeală multimedială și multiartistică aduce în prim-plan reprezentarea toxicității sociale, care se cere rezolvată în spațiul public cultural pentru a începe procesul vindecării. Chiar dacă ideea că la nivel estetic obiectul artistic se contaminează de defulările sistemice ale unei societăți nu este nouă (Susan Cahan o investighează în cartea *Mounting Frustration. The Art Museum in the Age of Black Power* din 2017), ceea ce este cu totul surprinzător în cazul *Muzeului Frustrărilor* este

capacitatea prin care multimedialitatea este instrumentată pentru a indica puterea emoției și versatilitatea ei.

Tot despre emoție este vorba și în documentarea fotografică pe care Simona Andrei o face spectacolului *Fluturii aveau miros de iarbă crudă*, după textul lui Andrei Velea. Artista fotografă pune în dialog povestea din spectacol și povestea despre spectacol, prin seria portretelor individuale și colective ale celor care au realizat spectacolul: autorul Andrei Velea, regizoarea și scenografa Monica Turcu, actorii Elena Emandi, Andrei Ciobanu și muzicianul Patrick Alexandru Păun. Fotografiele dau seamă de o lume care mai supraviețuiește numai prin artă, dat fiind că viața a rămas numai reprezentare, iar natura a fost dislocată de tehnologie. De o picturalitate stranie, răvășitoare, obsedantă, fotografiile Simonei Andrei sunt plasate într-o relație metatextuală cu toate palierele expresive ale spectacolului fixându-i performanța într-o galerie de imagini care sugerează că imaginea, indiferent cât de fragilă ar fi, este singura formă rezistentă a „spectacolului lumii”.

Bogdan Simion diseminează muzica lăutărească și povestea ei, reînviindu-i tradiția. Istoric și critic al muzicii lăutărești, dar și al noilor genuri muzicale care își cer locul în peisajul cultural românesc contemporan, Bogdan este nu numai

un muzician cu o erudiție impresionantă și cu o profundă cunoaștere a tehnicilor lăutărești pe care refuză să le estetizeze, dar și un om de Litere angajat în misiunea de recuperare a poveștilor formative ale culturii urbane românești. Cărțile lui -- *De Jale și de dragoste de pe piatra Bucureștilor* și *Vocile din gramofon* – cartografiază spectru emoțional pe care-l generează și susține muzica lăutărească. Cel mai tânăr și unul dintre puținii cobzari ai epocii noastre, Bogdan Simion este cunoscut pentru muzica de film a documentarelor *Flavors of Romania* și *Wild Carpathia* regizate de Charlie Ottley; pentru albumele care s-au epuizat în primele ore de la lansare; pentru fondarea formației Antrepriza Muzicală; pentru concertele, interviurile și podcasturile care consemnează istoria vie a provocărilor muzicii acustice. Contaminant, explorativ, năucitor, sunetul cobzei lui Bogdan Simion face o declarație de repoziționare sonoră: sunetul cobzei trebuie să-și recupereze statutul de mai bine de un secol pentru a oferi din nou discreția, rafinamentul, nuanța subtilă care acum se pierd în amplificatoare. Mai puțin cunoscut este faptul că Bogdan a obținut titlul de Doctor în Filologie cu teza „Imaginea regelui Carol I în presă: antidinastici și pro-carliști”. Expertiza în epoca de vârf a muzicii lăutărești dă substanță tuturor episoadelor pe care le împărtășește cu și fără cobză, în sala de concert sau în fața microfonului și a camerei de luat vederi.

Pentru acribia, talentul și competența cu care și-a asumat responsabilitatea protagonistului lui Mario Vargas Llosa, devenind „poveștășul lăutăriei”, juriul îi acordă premiul pentru „Narativul vizual” lui Bogdan Simion care trăiește povestea.

Cea mai bună povestă
Libertate: Tudor Giurgiu

Cel mai bun personaj
Hoțul din Curtea Miracolelor:
Adrian Majuru

Cel mai bun final
Diavolul din Freiselsburg:
Roxana Ruscior

Vizual narativ
Omul-Poveste: Bogdan Simion

Premiul revistei Fictiunea
Amar: Diana Gavra

Liviu G. Stan

Petre Nechita

Roman Radu

Angela Baciu

Narcis Amariei

Cele mai bune
proze scurte
publicate în
Fictiunea/2023

Casa de pe strada Academiei

Cristi Nedelcu

Se plimbase ore bune în zonă când a zărit din nou casa. Acolo unde o văzuse prima dată. I se părea ireal că nu o mai găsisese în zilele ce urmaseră nopții aceleia. Era la fel cum și-o amintea. Înalta, albă, cu ancadrame somptuoase care îi dădeau un aer maiestuos, cu un gard de fier forjat extrem de sofisticat. Doar curtea neîngrijită în care crescuseră ierburi ce înăbușeau florile contrasta cu restul. Și mai era ceva diferit de ceea ce

văzuse în dimineața aceea. Acum, undeva la mansardă, o fereastră era luminată.

Își luă inima în dinți, apucă mânerul ușii de metal, care se deschise surprinzător de ușor și fără niciun zgomot, deși el se aștepta la un scârțâit apăsător. Intră în curte, privind în jur cu teama, emoție și curiozitate. Ușa de la casă era întredeschisă și nu se miră deloc că era așa.

Intră în casă și primul lucru care îl izbi fu mirosul – mosc

amestecat cu vată de zahăr și iasomie. Apoi casa îl înghiți.

Strada era pustie, așa că nimeni nu îl văzuse intrând. Dar, dacă ar fi fost cineva pe stradă ar fi putut să vadă foarte clar cum, odată ce el intrase acolo, pereții casei se încețoșează, tremură ușor și încep să se risipească în aburii dimineții.

Când soarele strălucea peste strada Academiei, casa nu mai era acolo.

Ceci n'est pas une pipe

Adrian Lesenciuc

Ăpărea de nicăieri și intra în Biserica dintr-o zi, înainte ca eu să o iau în stânga, înspre universitate. Nu-l văzusem niciodată ieșind, chiar dacă m-am oprit de câteva ori să-l aștept. Mă intrigă. Avea mersul lent, de septuagenar sau octogenar veritabil. Nu avea cum să apară brusc. Din momentul în care îl zăream se deplasa încet, imperturbabil, pășind parcă pe urma pașilor de ieri, de alaltăieri sau de când îl văd. Nu știu ce mi-a atras atenția asupra lui. Poate chelia evidențiată de ochelarii bombați, cu ramă groasă. Poate alura aceea de om venit din urmă cu câteva decenii, judecându-l după haine. Sau aerul de interbelic pe care l-am simțit fără să știu de unde. Era mereu la fel, nebarbierit, cu țepii albi evidențiindu-i nasul ascuțit și gura cu un colț lăsat, ca al unui fumător de pipă. Cred că l-am remarcat pentru că îl vedeam de fiecare dată în același loc. Chiar și atunci când plecam cu cinci minute mai târziu spre universitate, îl zăream apărând exact după același copac și după aceeași mașină albă, parcată în fața bisericii. Până și în zilele de miercuri, când aveam ore mai târziu, îl zăream când ajungeam și eu, venind dinspre Piața Revoluției. Într-o sâmbătă am plecat spre universitate ca și cum m-aș duce

Foto credit: Cristian Radu Nema

la muncă și l-am văzut intrând în biserică. Am intrat și eu după el, dar l-am pierdut printre credincioșii veniți pentru slujba de pomenirea morților.

Îmi pătrunsese în minte și nu-l puteam scoate. Mă culcam gândindu-mă la el, mă trezeam visându-l. Continuându-mi visul. Îmi pierdusem orice interes de cercetare. Nu mai simțeam niciun fel de atracție față de cursuri. Mintea mea era prinsă într-un ambuteiaj de idei, stârnit de pasul lent, parcă ușor schiopătat, al bătrânului care intra în biserică. Figura lui din momentul intrării, aceea văzută

din profil, când cotea la stânga, cu capul ușor aplecat și cu gâtul prelung, cu firele albe de pe ceafă coborând peste gulerul paltonului, e ceea ce am în minte. Am impresia că l-am văzut în vreo carte, dar nu am timp să caut și să-l identific. Oricum, cred că e cineva cunoscut. Nu dintre cei ce apar la televizor, ci unul care a citit mult și își trăiește gloria prin imaginea dusă mai departe de discipoli.

L-am sunat pe medicul de familie și l-am convins să-mi dea câteva zile de concediu medical. Apoi am rezervat un apartament într-o clădire de vizavi de biserică,

de unde îi puteam urmări lejer apariția de pe Strada Academiei. Nu avea cum să-mi scape, chiar dacă l-aș fi privit din alt unghi. Știam pe la cât apare, doar ne întâlneam zilnic. Știam de unde se ivește, pe după frunziș și pe după mașina aceea albă, cu roțile dezumflate, ruginind în fața intrării în biserică precum crucile de tablă de la intrările din satul bunicii. Îi învățasem pașii. Trebuia doar să cobor a doua zi dimineața la cafeneaua din stradă și să îl aștept. Apoi să mă reped pe lângă peretele de miazăzi al bisericii și să îl abordez. Nu știu ce îi voi zice sau ce voi dori să aflu, dar știu că asta îmi doresc să fac.

Îl căutasem cu disperare toată luna, prin toate locurile publice pe unde trecusem. Nu l-am găsit nici în piețe, nici la teatru, nici la ateneu ori la mall-uri. L-am zărit, cred, la un colț de stradă obscură, coborând dinspre universitate, dincolo de Biserica Armenească. Știu că fusesem atât de surprins încât am grăbit pasul și n-am băgat de seamă ce stradă era. M-am oprit în dreptul următoarei străduțe care dădea în dreapta și am văzut scris pe o clădire, într-o limbă din interbelic, Strada Lunei. Deasupra clădirii, pe cerul senin al după-amiezei de toamnă, chiar se zărea spoiala unei luni vagi, incerte, palide, neregulate, amintind de fruntea omului cu pipă care nu avea, totuși, pipă.

Mai mulți întreabă, un artist răspunde: Simona Andrei

Doina Ruști: *Dragă Simona, mă încântă fotografiile tale, pentru că nu sunt simple portrete, ci personaje, cum a fost Velea de pe coperta revistei „Fictiunea”, 103. De aceea, te întreb care este povestea personajului tău preferat?*

Inițial este un fel de Mona lui Sebastian din Steaua fără nume. O prezență fragilă, fugită de acasă, dar suficient de curajoasă încât să încerce să-și caute propria definiție. Apoi se transformă într-o prezență singuratică, izolată de zgomotul lumii, care atinge universalitatea prin singularizare. Personajul meu nu are chip. Poate fi oricine și tocmai asta îl face unic. Asumarea singularității îl face un străin și se bucură de straniețatea pe care o însușă celorlalți. Ieșit din normă printr-o trezvie sufletească, însușă teamă și nedumerire. De ce nu poți fi la fel cu noi ceilalți, noi cei mulți? De ce noi ceilalți, cei mulți nu ne putem valida somnul existențial prin tine? Din incomod se transformă în Ofanim.

Dorian Dron: *Am avut plăcerea să stăm și la un pahar de vorbă și țin să te felicit pentru tot ceea ce faci, am văzut fotografiile făcute de tine și chapeaux bas. Aș vrea dacă se poate să detaliezi puțin procesul tău creativ, ce te inspiră, cum apare viziunea asupra unui lucru și care este de fapt adevăratul proces din spate, câtă muncă și dedicare există pentru pasiunea și meseria ta.*

Procesul creativ... pornește din coplărie, include și reflectă cei 7 ani de-acasă, cărțile citite, muzica ascultată, iubirile pierdute, traumele și rănilor. Asta este rădăcina din care trag seva. Văd lucrurile din jurul meu influențată de ele. Este o condiționare dar și o eliberare și desprindere de normă. Când mi se dă o temă, când am o situație fotografică, știu că dincolo de tehnica

(încadrare, compoziție, unghiuri, puncte de stație, parametrii expunerii) și uzanță (tema ședinței foto cere anumite abordări larg acceptate), la mine intră în priză tot acest bagaj psihologic, parțial atât de bine integrat în ființa mea încât vine direct din subconștient, nici nu simt când intră în execuție. Toate acestea influențează felul cum abordez o temă dată, are un cuvânt greu de spus în proiectele mele personale. Devin semnătura mea personală.

Caut lumina difuză, de clar-obscur, care intra pe ferestrele înalte din casa copilăriei mele. O casă veche, boierească, cu uși duble, de lemn, din zona veche a Brăilei. Încă mai caut în fotografiile mele aceea stare, casa aceea era o stare. Ținea în ea drama familiei mele și a chirișilor care s-au perindat de-a lungul anilor, igrasia beciului, misterul podului imens, certitudinea că există cotloane ascunse, starea confuză dar mereu prezentă de nesiguranță pe care sufletul acelei case o emana. Nu a fost un cămin. A fost o casă stranie. Straniețate pe care o port acum în mine și care transpiră în starea fotografiilor mele. Estetica abandonului, oame-nii înstrăinați, tencuiala nesănătos mănăcată de umezeală, simbolismul ușilor și al ferestrelor, toate se trag de atunci, mă influențează, le caut, le construiesc în fotografiile mele.

Miruna Vasiliță: *Ce cauți cel mai mult să surprinzi atunci când faci fotografii în timpul unei piese de teatru?*

Frumoasă întrebare! Relația dintre personaje este unul din principalele aspecte care trebuie surprinse în fotografia de spectacol, dar nici pe departe singurul. Am tendința să spun că totul este important și totul trebuie urmărit. Emoția de pe chipul actorilor, expresia corporală, modalitatea cum actorii construiesc relațiile dintre

personajele pe care le întrușipează, cum spuneam la început. Mai departe, importantă este încadrarea actorilor în scenografie, modul cum scenografia și elementele de recuzită contribuie la construirea narativului în fotografie, la plasarea în context a personajului/acțiunii. Unele scenografii cer, impun anumite unghiuri de fotografiere, alte scenografii sunt mai permissive. Continuăm cu luminile de scenă. Lumina este personaj (și în teatru și în fotografie) și dacă spun că expunerea fotografică trebuie adecvată situației de lumina din scenă, afirmația pare evidentă. De fapt este vorba de respectarea calității/cantității de lumină gândite de regizor împreună cu maestrul de lumini. Lumina înseamnă stare și fotografia trebuie să respecte starea intenționată de regie. Tehnic, setul de parametri de pe cameră și editarea ulterioară a fotografiilor trebuie să redea această intenție.

Consider că fotografia de spectacol trebuie să fie o reprezentare fidelă dar și subtilă a spiritului spectacolului. Aport creativ și o interpretare vizuală inedită pot aduce în momentul în care am de realizat cadre pentru afiș sau o poveste vizuală secundară, care să prezinte spectacolul fără să divulge efectiv scene din piesă.

Petre Nechita: *Ce înseamnă în fotografie intunericul și umbrele? Sunt evitate, folosite de artistul fotograf?*

Tehnic, umbrele sunt una din modalitățile de a sugera adâncimea și volumul în fotografie, alături de liniile perspective și separația planurilor. Jocul de lumina-umbră face contrastul. Modul cum se tratează umbrele în fotografie este la discernământul fotografului care poate alege să le estompeze

sau să le accentueze. Depinde și de scopul acelor fotografii, de exemplu fotografia de reportaj standard și cea de eveniment va urmări estomparea sau eliminarea umbrelor. Fotografia artistică de stradă va cere accentuarea umbrelor. În cazul fotografiei de portret, modul cum pică umbrele pe figură trebuie controlat, sunt binevenite dar nu au voie să rupă volumul feței. Există tehnica low key, în care, folosindu-se un fundal închis la culoare și o sursă de lumină controlată, fotografia surprinde minima cantitate optim necesară de informație pentru ca privitorul să înțeleagă despre ce este vorba în fotografie.

Ciprian Handru: *În volumul „Despre fotografie”, Susan Sontag nota că „sublimul este fundamental în înțelegerea fotoinstinctului, de la Fox Talbot la selfie”. Alături de sublim, ce altă categorie (estetică) consideri că este fundamentală în înțelegerea fotoinstinctului?*

Fără să ating clasicele categorii estetice, aș menționa improbabilul. Improbabilul ca ceva ce te face să analizezi, să găsești legături între elemente, fapte, situații, legături care nu sunt evidente din prima. Improbabilul ca paradox. Poate miza și pe valoarea șocului, desi nu într-un tot. Poate fi o subcategorie a sublimului. Consider că, indiferent de nuanțele menționate mai sus, improbabilul va declanșa fotoinstinctul.

Nu știu dacă pot numi improbabilul fundamental, dar în mod cert este o ieșire din zona de confort. Este ceva ce stărnește mirare și dorința de a răspunde unor întrebări. De aici nu poate urma decât un proces de evoluție, de creștere a înțelegerii limbajului vizual.

Orașul pieilor albe

Doina Ruști

Moartea lui m-a lovit grav și n-am putut să mă despart de el niciodată. Deși îl văzusem mort, apoi îngropat, chiar sub ochii mei, în realitate rămăsese cu mine. Creșteam măsurându-mă cu el, peste atâția ani, ziceam, o să am vârsta lui Tavică. Mai am atâția ani până o să fiu ca Tavică. Nu m-am gândit niciodată cum ar fi crescut el. Pentru mine a rămas la vârsta superbă, eliberat de bac, gata de medicină. Vorbeam cu el, continuam să-i cer sfatul. Prin facultate, era la modă să faci spiritism, iar eu îl invocam pe Tavică. Aș putea să spun că făceam un performing, o intrare în labirintul narațiunii. Tavică era personajul, era vocea secundă. Devenise așa de popular că veneau și de pe la alte cămine să-i pună întrebări. Aveam o cameră pe colț, care era colțul întregii clădiri, iar din colțul ăla apărea întodeauna Tavică. Povestisem despre el atât de mult, încât circulau detalii din viața lui. Prin camera mea de cămin se perinda multă lume, iar după băute, discuții despre cărțile aflate în modă, inevitabil ajungeam la Tavică, la invocarea morților. Era suficient să ating bănuțul, unul dintre mulții bănuți de pe vremuri, păstrați în magazie, cu toate lucrurile de aruncat, și-acel bănuț, cu regele Mihai pe o parte, începea să se miște pe hârtie, alegând literale.

Aveam pe perete o fotografie a lui Tavică, trecută prin multe mâini, căci cine îl invoca, simțea nevoia să-l privească, să se impregneze de fața lui. Într-o zi a dispărut, lăsând în urmă scotch-ul, și legăturile mele nevăzute cu ea, căci era printre ultimele lui fotografii, iar undeva, deasupra sprâncenelor plutea deja suflul morții. Făcusem din el personaj, poate primul meu personaj, de a cărui existență nu se îndoaia nimeni, dar era și un vis de libertate, un simbol al lumii care pierise, înghițită de comunism.

Pe Tavică l-am dus peste tot. Îmi aduc aminte o zi de toamnă din timpul liceului. Aveam 17 ani

și hotărâsem să mă desprind de Comoșteni și de familie. Pentru început, îmi luasem toate pozele de acasă. Aveam un album cu însemnări cu explicații, un fel de hartă a fotografiilor importante, de la dascălul-căine și chiar de mai departe, de la tatăl Mițulicăi, băcanul, la bunicii ei podgorenii, plus machedonii lui Gică, risipiți prin Balcani, până la zi, cu mine în fața liceului, într-o grădină publică, la bibliotecă, la Palat, urcând într-un tren.

Locuiam cu chirie într-un cartier mărginaș, într-o casă sinistă, cea mai proastă locuință din viața mea. Dar era ieftină, iar eu mă aflam în febra economiilor. Voiam să strâng un capital, pentru ca în ultimul an de liceu, să-mi găsesc o locuință mai bună să-mi pot pregăti optim intrarea la facultate, care mă teroriza zilnic. Femeia care-mi închiriasse era o bețivă, lucru pe care l-am aflat treptat, pe măsură ce relațiile noastre evoluau. O întâlnisem la Universitate, în fața, unde lumea lipea anunțuri pentru studenții amatori de închiriat. Ea ieșea din clădire, dichisită și zâmbitoare. Nu părea profesoară, nici secretară, dar putea să lucreze printr-un birou. M-a văzut citind stâlpii și mi-a oferit o cameră, la un preț foarte mic. Pe-atunci nu știam

că ce e ieftin de regulă e o țeapă. Am mers să văd locuința, apoi m-am jenet s-o refuz. Era o cameră mică, umedă, genul în care îți pui plămânii la încercări. Cu timpul am aflat că era *femeie de serviciu* - una dintre sintagmele cretine, dar rezistente, din nomenclatorul serviciilor socialiste. De cum ajungea acasă, începea să bea și să se certe cu un personaj imaginar, poate un Tavică al ei. Își arunca lucrurile și urla ca un câine lovit. O studiam, recunosc, scrisesem și-o povestire în care se spânzura. Am stat la ea două luni și ne-am despărțit pe o ploaie care îți băga moartea în oase. Veneam de la liceu, sub o umbrelă largă, adusă cu mine de la Comoșteni, din magazie. Toată dimineața plouase.

De la mare distanță mi-am recunoscut lucrurile, niște bluze, o pătură și nelipsitul pled alb, cărat peste tot. Nu departe, teancuri de cărți umflate de apă. Apoi în mijlocul puhoiului care cobora strada am văzut și albumul, deschis, înțepenit într-un dâmb de nămol, și vreo două poze plutind sau dispărând în apa murdară. Am strâns ce-am putut. Câteva erau bune, cele mai multe se șterseseră, arătau ca niște mușamale acoperite de mazăgă. Într-una Tavică era fără cap, rămăseseră părți din pantofii

lustruiți, un colț de scară. Eu nu mai eram nicăieri, fața mea dispăruse, luată de ploile toamnei, îmi pierdusem identitatea, istoria. A fost prima dramă mare din viața mea, pe lângă care moartea lui Tavică, estompată între timp, nu mai însemna mare lucru.

Mi-am adunat câteva lucruri, apoi femeia bețivă, pe care eu o observasem cu aroganță de scriitor, a ieșit în ușă cu un cuțit. Mi-am dat seama că c-ar fi fost o prostie să mai insist: economiile mele se duseseră, femeia era chiar indignată că aveam atâția bani ascunși într-o carte. După ce-am început facultatea, am revăzut-o de multe ori. Spăla holurile, prefăcându-se că nu mă cunoaște, iar eu vedeam deasupra capului ei un carusel cu toate pozele familiei mele.

În ziua ploioasă, am adunat ce mai rămăsese, în două pungi, și-am plecat prin oraș, să-mi găsesc alt loc. Nu știam unde, nu aveam niciun plan. La un moment dat mi-am pierdut și umbrela, pe care aveam s-o visez, parte și ea din vinovățiile mele. Ploaia obosise, mai picurau stropi, câte o picătură prelinsă pe-o frunză. Mă pierdusem într-o pădure de blocuri, cutii cenușii, alinate, cu ferestre închise.

M-am așezat jos, cu spatele lipit de un bloc. Habar nu aveam unde sunt și nici cum să ies din pădurile cenușii. Totuși nu eram alarmată și, cum picoteam acolo, cineva m-a atins pe un umăr. În primul moment am fost sigură că este Tavică. Nu m-am întors, n-am scuturat umărul. Cerul se lumina, mâna de pe umărul meu devenea insistentă. Era o femeie, aplecată de la fereastra aceluia bloc, voia să știe ce fac, de ce stau acolo, pe jos. La început n-am văzut-o ca lumea, apoi m-am întors și-am încremenit: ochii acelei femei erau ochii lui Tavică, incapabili de ascunzișuri, incapabili de ură. Și-avea și tenul închis la culoare, ceea ce-i dădea un aer sudist, rareori întâlnit acolo, în orașul pieilor albe.

(fragment din roman în lucru)

Premiile Ficțiunea, ediția a III-a, 2024

Revista *Ficțiunea* și Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF) anunță Premiile pe anul trecut.

Este al treilea an în care se acordă premii Ficțiunea, iar în edițiile anterioare, printre nominalizările la aceste premii s-au aflat personalități ale vieții culturale românești, din generații diferite, care s-au remarcat în domeniul creației de ficțiune.

Reamintim că ACF promovează forme hibride ale artei, considerând că limbajele creatorilor din diverse domenii se află în armonie. Ca urmare, Premiile FICȚIUNEA își propun să recompenseze artiști valoroși din varii domenii, unii dintre ei regăsindu-se și în paginile revistei.

Au fost acordate următoarele premii:

1. Premiul pentru cea mai bună poveste

Libertate, LM, de Tudor Giurgiu, LIBRA Film

O poveste cinematografică despre anarhie și haos, alertă, excepțional lucrată, cu imagini memorabile, nerv și mesaj estetic.

2. Premiul pentru cel mai bun personaj

Tata Moșu din romanul *Hoțul din Curtea Miracolelor* de Adrian Majuru, Litera, BPC, 2023, colecția

Personaj care aduce alături informație istorică, literatură și senzational, într-un roman-document.

3. Premiul pentru cel mai bun final

Diavolul din Freisetzburg de Roxana Ruscior, Litera, BPC, 2023

Un final cu miză morală, bine scris, care schimbă spectaculos direcția faptelor.

4. Premiul pentru narativ vizual

Om-poveste: Bogdan Simion (Cobzarul)

Cea mai epică prezență din spațiul cultural românesc, Cobzarul a creat nu doar un brand, ci și o poveste fără sfârșit, despre muzică, literatură și dorință.

5. Premiul revistei Ficțiunea

Filmul documentar *Amar* de Diana Gavra

6. Proză scurtă

- *Cărușul viselor* de Narcis AMARIEI
- *Bazarul* de Petre NECHITA
- *Vida la vida* de I. R. ROMAN
- *Sindrom vestibular și o ușă deschisă* de Angela BACIU
- *Daria* de Liviu G. STAN

Juriul pentru premiile acordate de ACF a fost alcătuit din: Adriana Irimescu (actriță), Cătălin D. Constantin (conf. univ. dr), Narcis Amariei (scriitor), Ileana Marin (prof univ. dr).

Din partea revistei Ficțiunea, pentru Premiul revistei și selecția de proză scurtă: Cristina Bogdan (conf. univ. dr), directorul revistei, și Ciprian Handru.

Gala Premiilor Ficțiunea a avut loc pe 23 mai, ora 19, în grădina Casei Cesianu-Filipescu, Calea Victoriei 151.

Prezentatorii premiilor: Nadine Vlădescu și Petre Nechita

Literatura prin lentila disciplinată geografică

Alina Bako

Mă obsedează o frază la care mă reîntorc mereu și mereu, cu același sentiment al incertitudinii: „nici el nu mai era sigur dacă într-adevăr văzuse atunci largul mării sau fusese doar orizontul cerului, încât singura mare adevărată rămăsese pentru el acvamarinul din hărți; abisul se colorează cu o albastreală intensă, iar adâncimile cu o nuanță mai deschisă”, spune un personaj al lui Danilo Kiš din „Enciclopedia morților”, care trăiește iluzia spațiului acvatic doar prin scris. Raportarea la spațiu se face prin recursul la o memorie arhetipală, una ce deformează și reazăază viziuni ale vârstelor. Abisul, acvamarinul, albastreala, adâncimile sunt tot atâtea ipostaze ale profunzimilor ghicite de ființa umană, pentru care proiecția imaginară devine singura realitate. Cartografierea ficțională a spațiului devine o formă de înstăpânire a lui, de raportare identitară la desfășurarea plană a existenței. „Singura mare adevărată” este sintagma ce conține, de fapt, căutarea pe care o facem de fiecare dată când citim: aceea a adevărului. Dar care adevăr? Acela spus de narator? Acela ghicit prin intermediul personajului? Acela al reflexiei biografiei unui autor într-un corp scris? Sau poate al unui spațiu geografic ghicit sau mărturisit, care, pe alocuri implică decorațiuni ficționale.

A citi literatura precum o hartă este un act ce conține în sine o dublă conștiință: aceea a atribuirii de sens unui spațiu, dar și pe cea a ficționalizării lui. Gestul suprem este acela ce presupune orientarea, precum un cititor - călător care pleacă la drum și constată că are un ajutor neprețuit în reprezentarea grafică anterioară a spațiului pe care îl străbate. Opririle lui sunt momente de reflecție, de cufundare în marea lumii, puncte nodale în care se împletesc iluzii și realități.

Sensul unor astfel de analize este dat de o nevoie ancestrală a ființei umane de a se orienta, de a descoperi „spațiile albe” și de a-și învinge teama de necunoscut (e cunoscut simbolul spațiilor albe, al celor necunoscute marcate prin inscripția *bic sunt leones*). Un cunoscut geograf literar, Peter Turchi sistematiza nevoia de hărți a omului prin afirmațiile: „Se crede că cele mai vechi hărți au fost create pentru a-i ajuta pe oameni să se orienteze și pentru a le reduce teama de necunoscut (...) A cere o hartă înseamnă a spune: „Spune-mi o poveste”” (Turchi, 1965, p.12). Această nevoie de descoperire este una atavică, una căreia îi corespunde sensul însuși al existenței umane, al parcurgerii unui itinerariu plin de semnificații, un act hermeneutic.

A spune o poveste înseamnă a face o narațiune, în primul rând, despre spațiu, înseamnă a pune la lucru instrumentele imaginative de care dispunem, să folosim memoria pentru a insera în ficțiunea conglomerate ale propriilor locuri.

Orice poveste spusă are nevoie de o localizare pe care omul contemporan o cere cu precizia unor instrumente de geosistem, una în care itinerariul să fie deja făcut cu un GPS virtual. Organul acesta nou, dezvoltat prin tehnologiile recente, ne ajută să străbatem spațiile create artificial, să ieșim sau să aprofundăm o lume conturată în oglindă și cu profunzimi care reverberează la infinit.

Dacă ar fi să ne întoarcem la începutul secolului XX, merită amintite încercările de geografie literară precum volumul lui William Sharp intitulat *Geografie literară* în care, de exemplu, când discută despre George Eliot observă felul în care sunt prezentată Hayslope și vecinătățile: „Căutătorul o va găsi cu ușurință, sub numele său real de Ellaston, fie pe o hartă, fie mergând pe jos sau pe bicicletă în Midlands, într-un pelerinaj George Eliot” (Sharp, 1904) ori cunoscutul eseu al Virginiei Woolf „Geografie literară” tot din 1904 în care observa influența

locului de origine asupra felului prin care cunoaștem sau ne raportăm la lume. Este o recunoaștere implicită a rolului pe care spațiul geografic îl are în ordonarea discursului narativ, o esențializare a faptului că a scrie implică o transcendere inevitabilă din geografia reală în cea imaginară.

Unde am vrea să călătorim, ca cititor? Două exemple scurte: într-un târg de sfârșit de secol XIX, precum în scrierile lui Slavici. Observăm că un parcurs cultural al spațiilor poate fi regăsit în imaginea târgului împetrișat și zgomotos care rămâne o imagine vie precum „Ce mulțime de oameni și ce amestecătură de tipuri și de porturi și de limbi! E parcă aici e mijlocul pământului, unde se întâlnesc toate neamurile. Pe-nserate s-aprind împrejurul orașului mii de focuri, la care stau de vorbă ori își petrec cântând aici români, colo unguri, mai departe șvabi ori sârbi, iar printre aceștia slovaci, ba până chiar și bulgari”. Centrul pământului, acela căutat, geocentric devine unul asemănător unui Turn Babel, imaginat de scriitor precum un conglomerat de comunități, multilingviste și pluriculturale. Spațiul acesta, rămas în memoria timpului, definește o geografie simbolică și reală în același timp. Comunicarea micii celule societale se face prin intermediul aducerii împreună a unor reprezentanți ai unor locuri geografice diferite, analizate prin constructe imaginare și mentale.

Prin literatură și spațiul pe care aceasta îl găzduiește, discuția poate să ne poarte prin epoci literare, culturi și viziuni, dar, mai ales oferă posibilitatea unei expediții profunde în orice colț al lumii, cu armături geografice și ficționale. Suntem, înainte de toate, descoperitori ai spațiului pe care îl locuim, iar literatura devine o formă la îndemână de a ne satisface curiozitatea innăscută.

Aurul proștilor

Rodica Bretin

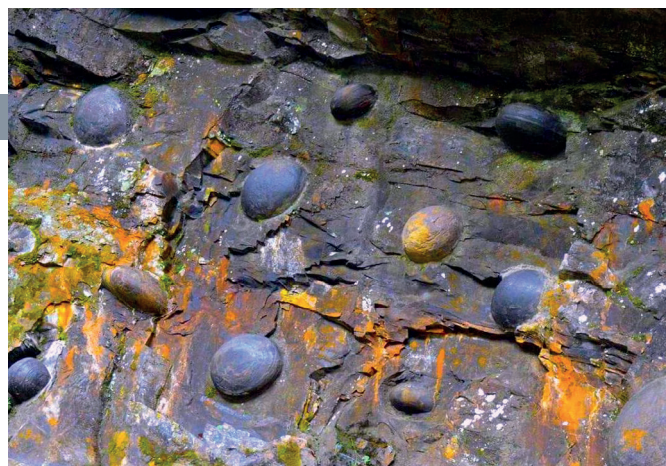
Îmi veneau idei ciudate, câteodată: dacă ouăle acelea s-ar pietrifica, atunci oamenii din viitor or să le găsească și o să afle că la Vlădeni trăiseră niște urmașe ale dinozaurilor, numite rațe. Bunica a ignorat întrebarea – cum făcea când îi puneam una la care nu știa ce să-mi răspundă. Mi-a spus în schimb o poveste, prima dintr-un șir ce avea să continue de-a lungul anilor...

În 1840, la goana după aur care a cuprins California ca o febră a nebuniei, au fost părtași și câțiva vlădăreni. Întors în Țara Bârsei, unul le-a spus sătenilor cum găsise un pârâu cu pietricele

care străluceau în albie ca niște fărâme de soare. Omul își ieșise din minți de bucurie, ca să pătească exact ca mine. Așa cum ouăle de rață erau putrede pe dinăuntru, el dăduse peste bucăți de pirită, adică *aurul proștilor*.

Astăzi, dacă bunica n-ar fi plecat demult într-altă lume – de unde nimeni n-a trimis încă vreo veste – aș putea să-i spun că pirită nu e fără nicio valoare. Între timp, oamenii au aflat cum să scoată puținul aur din ea, chiar dacă nu poate fi văzut decât la microscop.

În 1966 nu știam ce ne rezervă viitorul, nici bune, nici rele. Am

fost doar dezamăgită fiindcă adunasem *ouăle proștilor*, ca un prospector ageamiu. De atunci n-am mai cules de pe malul râului decât tulpini de trestie, cu inflorescențe semănând cu niște manșoane de catifea. Ținute în vase arată tare

frumos, până în momentul în care pleznesc, explodează într-un nor de fulgi ca de păpădie, umplând încăperea. Mie mi se părea nemai-pomenit, însă mama nu aprecia spectacolul, mai ales că n-aveam aspirator pe vremea aceea...

Stagnare (titlu de lucru)

Ștefania Mihalache

Dar ce rușine! Ce rușine acolo în față la casă. Și femeia aia, care s-a oferit să-i dea ea bani. Nu știe dacă o să se mai poată duce la vreodată la magazinul ăsta. Și era convenabil și aproape. Și mai ieftin. Ieftin! Ieftin! Așa s-a săturat de cuvântul ăsta. Toată viața a căutat să cumpere ieftin. Pe vremea lui Ceaușescu nu avea ce să cumpere, și când se găsea câte ceva, nu era pe alese. Nici prețul, nici marfa. Mămica îi povestea de când era ea tânără și mergea câteodată la București la magazinele de pe Lipscani de unde își lua cele mai bune stoffe și voaluri și apoi venea cu ele acasă, la modistă și își făcea rochiile. *Că eu am fost femeie simplă, muncitoare, că n-am avut condițiile tale să fac carte, dar când ieșeam din casă, ziceai că-s mare doamnă.* Ea avut primii blugi prin 1995, când a adus Sică din Turcia. Și de atunci tot de la el și-a luat. Și fuste, și cămăși turcești cu dantelă. Avea o reducere de angajată, adică ei nu-i mai puneau TVA-ul.

Când s-au umplut magazinele de mărfuri de toate felurile și culorile, de încălțăminte cum nu mai văzuse niciodată – adidași colorați, sandale cu platformă,

pantofi cu șireturi, cu bot lat, ciocate – o, da, ciocatele! – a înțeles că să cumperi înseamnă să alegi. Dar ea cumpăra în continuare de la Sică. Pentru ea era cel mai ieftin. Și-a luat odată, cadou de Crăciun, niște ciocate roșii de la un magazin din oraș, de pe centru. Erau atât de frumoase! Când le-a văzut în vitrină, a simțit pentru prima oară în viață (și ultima) că trebuie să aibă ceva. Trebuie, trebuia! Nu le-a luat atunci. Le-a visat toată noaptea. Visa cum se încalță cu ele și merge la butic la Sică, și scoate așa, ușor, picioarele de sub tejghea, iar clientele îi văd ciocatele și spun: „Tiii, ce frumuseți!” Și atunci s-a dus a doua zi și le-a luat. Făcuse niște mici economii, *să fie, că nu se știe, Dorino*, și le-a dat pe ciocate. Când a văzut-o Mămica, a întrebat-o dacă știa vorba aia cu chelul și tichia de mărgăritar. Acuma vin iar vremurile grele. Trebuie să-și facă iarăși caiet cu socoteli. Să știe exact cât cheltuie, pe ce cheltuie.

Mămica a avut întotdeauna caiet. Gaze, curent, lapte, ceai, ulei, varză (1 kg), cartofi (3 kg), pâine, bilet transport, vată, spirt – 25 de lei, Rămas: 75 de lei – așa arăta una din listele ei. Uneori se mai adăugau acadea + covrig copchil, cărți

copchil, uniformă copchil. Dar acadea sau bomboane nu găseai pe liste de mai mult de ori pe lună. Îți strici dinții. Ai gem acasă, făcut de mine. Înghețată – vrei să ți se facă amigdalele cât pumnul și să stai pe urmă prin spital cu tine?

A intrat în casă cu pași mici. A pus geanta jos, haina în cuier, pantofii unul lângă altul. A auzit la televizor, la o emisiune de psihologie – de un timp au început să-i

placă emisiunile astea, prezentate de doctorul Andrei Borcea – că sinucigașii fac așa, înainte să sară în gol sau să se spânzure sau să golească borcanul de pastile, își aranjează frumos obiectele personale. Scutură din cap. Ce idei au început să-i vină. Pune untul în frigider, la fel și brânza, duce pastele în cămară. Le așază pe raft. Se întoarce spre raftul din dreapta, trage draperia deoparte și se uită la fotografia Mămicii. Se uită câteva minute bune, până când are impresia că irișii ei verzi (din amintire, că în poză sunt gri deschis) încep să se învârtă trăgând-o înăuntru. Amețește. Ar ieși de acolo, dar nu poate. *Uită-te la mine! N-am terminat de vorbit!*, și nu putea pleca până nu auzea tot-tot-tot. „Așa ai ajuns? Să n-ai un leu? Nu știi să te chivernisești! Degeaba te-am învățat. Și când erai mică, și când te-ai măritat, nu ți-am zis? Bărbatul dă banii în casă, și tu îi împarți: atâta pe aia, atâta pe aia, atâta pe ailaltă! Am făcut o cheltuială? Notez în carnet, calculez cât a rămas. Și neapărat pun deoparte măcar 20 de lei pe lună. Să am pentru zile negre. Nimic nu s-a prins de tine.”

(fragment de roman)

O lume de un verde-gușter: *Lizoanca la 11 ani*

Sorin Iagăru

Doina Ruști, *Lizoanca*, ed. a III-a, revizuită, Litera, 2023

Orice reeditare este un barometru util al evoluției publicului cititor, al așteptărilor, valorilor și concepției acestuia despre literatură, despre relația ei cu societatea și despre estetic în general. Cu atât mai îmbucurătoare este reeditarea unei cărți inspirate dintr-un caz foarte delicat la mai bine de cincisprezece ani de la apariția în presă a respectivului subiect care a generat povestea. Romanul Doinei Ruști, *Lizoanca la 11 ani*, depășise oricum miezul social, de la publicarea în 2009, prin construcția narativă complexă, prin abordarea *sine ira et studio*, fără nimic ostentativ sau didactic-moralizator, fără ca naratorul să intre, tendențios, în rolul de avocat sau de acuzator. Publicat a treia oară în toamna anului trecut, în extrem de binevenita serie de autor Doina Ruști, la editura Litera, cartea dă șansa redescoperirii unei povești dramatice dincolo de patima și de indignarea care apar „la cald”, ca și cum ai avea ocazia de a face un tur printre ruinele unei localități devastate de o calamitate întâmplată în urmă cu mulți ani, în care tensiunea momentului fatidic s-a stins aparent, dar plutește încă în aer arătându-și insidios colții prin toate semnele dezastrului.

Unul dintre marile merite ale romanului Doinei Ruști, semn de ingeniozitate narativă și de intuiție a resorturilor de funcționare a epicii, este autoscopia spre care își conduce natural personajele. Eliza Niță, fata de unsprezece ani care a abandonat școala și are numeroase relații clandestine și pasagere cu bărbații din sat, de la cei mai tineri, de vârsta ei (Titoașcă, de pildă), până la bătrânul Petrache Notaru, devine, în acest context, un inamic neașteptat, pe cât de mărunț, aparent derizoriu, pe atât

de periculos. Un fel de „sălbăticuie” (comparația s-a mai făcut la vremea apariției cărții) surprinsă într-o perindare alene, indiferentă, în contrast cu agitația unui sat întreg mobilizat să „prindă” vinovata care a răspândit boala, ca marinarul lui Coleridge care crede că ucigând albatrosul blestemat va scăpa de ghinion. Nu e cinism în această indiferență cu care *Lizoanca* își vede mai departe de drum. E mai degrabă instinctul autoconservării a cărui activare sugerează mereu ceva sfidător, ca în vechile desene animate rusești *Nu zăieți, nu pagadi* ce apar recurent în roman, ca un laitmotiv. Hoinărind prin sat, *Lizoanca* poartă cu ea, stendhalian, o oglindă de-a lungul drumului, iar în acea oglindă se reflectă,

vrând-nevrând, o întreagă lume tristă a depravării, a brutalității și a resentimentelor. „O, timpuri, o moravuri”? Nicidecum. Departe de lamentările ciceroniene, autoarea face exact ceea ce nu știu să facă personajele: alege efortul de a înțelege în locul plăcerii de a judeca.

Oarecum dostoevskian, sub coaja ticăloșiei, a perversității și egoismului se află un nebănuit strat al candorii pierdute cândva, la fatidica vârstă de unsprezece ani. Cristel, Greblă, Petrache, Păduchioasa, Tori, Goarna, toți au trăit un moment-cheie care i-a sălbăticit, atrofiindu-le umanitatea, altruismul și mai ales îndrăzneala de a avea visuri.

Concluzia romanului ar putea fi formulată astfel: fiecare biet

păcătos învechit în rele e un gușter căruia odată, într-o zi senină, cel mai probabil la vârsta de unsprezece ani – i s-a înfipt în conștiința până atunci curată un cui care l-a pironit în amorțeală, cinism și ticăloșie, făcându-i sufletul o apă lăncedă, înverzită.

Lumea în care e condamnat să trăiască fiecare astfel de „erou” este, ca într-un mai vechi desen animat (nu atât de vechi precum cel rusesc amintit în roman...), o lume în care personajele, umbre, lăncezesc deznădăjduite mâncând licheni. Răutatea ca simptom al fragilității, al vulnerabilității și traumei, iată descoperirea pe care o face romanul Doinei Ruști. Lumea din *Lizoanca la 11 ani* este o lume ai cărei locuitori și-au lăsat, dantesco, speranța la intrarea lor timpurie, forțată, în viața amară a maturității. Din infernul lor nu este decât o scăpare: să reinvețe empatia și bucuria de a visa. *Lizoanca* dă tonul. Generațiile care vin după ea nu par să „prindă” lecția cea bună, ci numai aspectele promiscui. Finalurile, însă, ambele (sunt două epiloguri) rămân deschise. Ca viața. Și ca perspectiva înțeleaptă, umană a scriitoarei care dovedește o dată în plus că bunătatea și empatia sunt cel mai frumos semn de inteligență și profunzime.

poem

Leonard Ancuța

răgușit de dragoste & beție
prietenul meu punkeru a plecat cu blugii ăia rupți
mi-a luat geaca de piele fără mîneci din cuier
o bere din frigider & a ieșit fără să închidă ușa
așa s-a dus zgomotul pașilor lui urca scările
tot mai greu însoțit de un cîntec
răgușit de dragoste & beție
oare se mai întoarce prietenul meu punkeru cu siguranță
nu mai vine să-mi aducă blugii & geaca de piele
& lacrimile încă nevite ce apar
după cîteva sticle de tărie & o vreme pe stradă
(în memoria lui Iulian Trașă și a celorlalți care au plecat)

Carmen Corbu

Un premiu binemeritat

Ciprian Handru

Felicitări pentru Premiul AFCN! Ați primit premiu pentru un proiect impresionant, care a cuprins multă lume. Dragă Carmen, în ce constă proiectul?

Noi am candidat cu acest proiect, anul trecut, la un call al Administrației Fondului Cultural Național și am obținut o finanțare pentru această colecție de 100 de fragmente. Cumva am știut de la început că nu ne putem opri acolo și că vom continua să creștem colecția prin efortul nostru asumat și voluntar și, mai ales, venit dintr-o mare plăcere și bucurie. De fapt, primele idei legate de acest proiect, chiar așa au venit, din plăcerea de a-i citi pe autorii contemporani și din bucuria că ei produc o literatură atât de frumoasă.

Evident că a fost o muncă uriașă chiar de la proiectare, că am fost trei oameni (Carmen Corbu, Nicu Ilie, Corina Tărăș-Lungu) care au tot întors lucrurile pe toate părțile. În această mică echipă am dezbătut îndelung cum să abordăm totul, pornind de la obișnuințele de consum ale publicului, ale noilor publicuri, de la consolidarea unei liste de 100 de autori, de la notorietatea fiecărui nume în parte, de la nivelul de interes manifestat pentru fiecare în parte, pentru că nu e același lucru. Și am făcut o cercetare pe căutările din motoarele Google, de exemplu, apoi am făcut liste și ierarhii și peste toate am mai venit și noi cu opțiunile subiective ale fiecăruia. N-avem pretenția că totul e mașinărie exactă, dar ce pot să spun e că peste 90 la sută e rezultatul unor criterii obiective. Restul e opțiune personală, fiindcă... altfel, unde ar mai fi plăcerea și bucuria? Apoi ne-am pus întrebarea dacă să fie în lectura autorului sau să avem actori profesioniști. Și am convenit noi că, sigur, vocea autorului o vrem. Fiindcă e un alt mod prin

care el să fie cunoscut de public, integrat în operă, asimilat într-un mental colectiv. Asta, ulterior, ne-a adus multe alte dificultăți. Dar și surprize foarte plăcute.

Unde ați postat colecția? Câtă lume a accesat-o?

Există o aplicație care poate fi folosită pe telefonul mobil și avem și o variantă pentru desktop. La amândouă se poate ajunge prin link-ul <https://5minutedeliteratura.ro/> sau pur și simplu tastând „5 minute de literatură”, că Google a învățat să ne știe din numărul mare de accesări. Și este distribuită și de Spotify.

Interesant a fost și că, deși noi omiseseam să anunțăm – că asta se mai întâmplă când echipa e mică

și fiecare e alergat în toate părțile și mai apar sincopă de comunicare –, ne-au semnalat utilizatorii că au descoperit-o singuri pe Audible, la Amazon. Avem foarte multe accesări și, punând laolaltă toate canalele, sunt peste 15.000 de oameni care ne urmăresc.

Ce înseamnă pentru tine literatură? Ce scrii? Ce citești?

Pentru mine literatura este joc. Sunt „on” citind un text literar, așa cum sunt „on” intrând într-un joc. Sunt acolo, adaptez, personalizez, filtrez și dau sensuri și caut portaturi ascunse, le mai și adaug uneori, sunt un jucător destul de activ așadar. Cumva literatura răspunde unui impuls ludic pe care cred că fiecare dintre noi îl are și îl poartă

cu el toată viața. De scris nu scriu, sunt intimidată de cât de bine o fac cei care deja o fac. De citit... am și eu un filtru, ca mai toată lumea, bazat pe propriile pre-judecăți, pe care încerc să nu le las să se transforme chiar în prejudecăți. Filtrul e întotdeauna reglat de dimensiunea resurselor de timp.

Te ocupi de mulți ani de revista „Cultura”. Povestește despre o rubrică de succes.

Faptul că revista, reformulez, faptul că reviste cu astfel de profil există în continuare poate fi, în sine, o formă de succes. Că reușim să producem un content de calitate, că reușim să ne creăm câteva nișe de public, că reușim să răspundem unor nevoi ale societății, pe care societatea poate să știe sau poate să nu știe că le are. Dar de unde începe succesul? De la, să zicem, 10.000 de vizualizări pentru un articol? Sau de la, să zicem, schimbarea socială reală pe care un articol sau altul, o publicație sau alta o produce? Eu știu că succesul nu este în sine, că este legat de un obiectiv. Obiectivul meu este să călătoresc cu autobuzul prin București sau cu trenul prin țară având în jur oameni buni și frumoși, purtându-ne decent, respectându-ne unii pe alții.

Ce planuri de viitor ai? Ce proiecte, ce scrii? Ce filmezi?

Sunt interesată de această direcție, a promovării literaturii. Fiindcă eu cred în legătura dintre consumul de literatură și dezvoltarea inteligenței emoționale a unei societăți. Prin urmare, mai tot ce proiectez așa este orientat. Îmi petrec mult timp scriind aplicații pentru call-urile de proiecte. Unele obțin punctaj de trecere și obțin finanțare, altele nu.

Un recviem Auster

Narcis Amariei

Terminasem de ceva timp facultatea și, la un moment dat, în vreme ce vorbeam cu un amic, mi-a venit în minte o scenă dintr-o carte care se potrivea de minune cu tema discuției, numai că mintea mea refuza să facă legăturile și să îmi reveleze titlul acelei cărți sau măcar numele autorului.

E fix ca în... ca în cartea...cum îi zice domnule? M-am oprit din expunere și am căutat în sertărașele memoriei. Cu siguranță ați avut măcar o dată un astfel de moment, când orice ați fi făcut, nu ați reușit cu niciun chip să vă amintiți acel lucru. Știam doar că o citisem la un seminar de literatură americană. Îmi rămăsese agățată de neuronii oboșiți o imagine vagă, neclară, cu doi tipi care primiseră pedeapsa de a ridica un zid pentru că pierduseră un joc de poker. Îmi dansau prin minte Jack Kerouak, Julian Barnes, John Barth, Vonnegut, Pynchon, toți beatnicii și postmodernii. Nu era printre ei. Frustrarea mea

atinsese dimensiuni inimaginabile, căci băjbăiam printr-o păclă în care se amestecau toate cursurile mele de literatură americană, citite pe genunchi, în barul de la Litere, *Le Cochon misérable*, sigur îl știți, cel de la subsolul Universității din Edgar Quinet.

Până la urmă am reușit să depășesc momentul, cu toate că, mult timp, în diverse ocazii, nemernicul lapsus care se fosilizase, revenea ca să mă chinuie.

Poate că genul acesta de uitare ar trebui să capete un nume, să sune grav, ca o afecțiune psihiatrică, căci m-a bântuit ceva timp până când, târziu, foarte târziu, am reușit să îmi amintesc numele cărții - *The Music of Chance* - a regretatului Paul Auster. Dar nu grație unui efort de memorie ci unei întâmplări. Prinsesem un film pe la jumătate. Priveam buimac pelicula și nu îmi venea să cred că recunoșteam fiecare scenă, fiecare dialog. Da. Asta era cartea! Scăpasem de ideea care mă

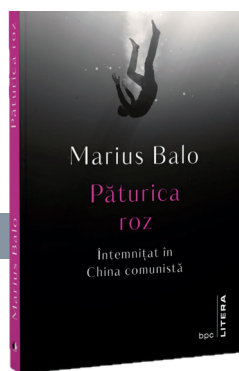
urmărise ani de-a rândul. Și culmea, odată cu eliberarea din lanțurile memoriei, mi-au revenit, as if by magic, toate cuvintele profesorului Mihail Mândra, rostite cu tâlc în acea după-amiază de iarnă, în sala de curs din Pitar Moș, cu mai bine de 30 de ani în urmă.

Iar azi, după ce am recitat *The Music of Chance*, pot spune că atunci, la 20 de ani, ratasem zeci de poteci. Nu pricepeam, de exemplu, de ce acceptaseră cei doi prieteni să care pietrele unui castel din secolul al cincisprezecelea cu un cărucior de jucărie pentru a construi un zid așezat aleatoriu în mijlocul unei pajiști, doar pentru că pierduseră 10.000 dolari la poker.

Absurdul lui Auster, pe care nu aveam cum să îl înțeleg la vârsta aceea ridicolă, un tânăr proaspăt ieșit dintr-un regim totalitar, a căpătat la maturitate înțelesuri complexe, a revelat una câte una toate filosofile asupra unei lumi în decădere. Romanul lui Auster

nu era un roman. Era un pretext, o carapace pentru speculații intelectuale. Ce altceva să fie povestea aceea absurdă decât povestea zăterii fără noimă a individului desacralizat, uniformizat, sclav al unei societăți în care semi-zeei capitalismului cer supunere și sacrificiu?

Acum știu de ce atunci, când încercam să îmi amintesc numele cărții, îmi venea mereu în minte *Drumul* lui Jack Kerouak. Pentru că povestea lui Auster e tot povestea unui drum. Un drum recognoscibil, drumul american, unde Jim Nashe și Jack Pozzi gonesc pe șoseaua gri tăiată pe mijloc de o dungă galbenă spre o libertate imposibil de atins. Zidul absurd pe care trebuie să îl ridice în mijlocul Orașului Lumii e bolovanul lui Sisif. E rutina care ne ucide zi de zi. Iar Paul Auster, aidoma marilor profeți orwellieni, a anticipat-o corect.

Marius Balo, *Păturica roz. Întemnițat în China comunistă*, Litera, 2023

Romanul debutează în formă, protagonistul, aruncat într-o celulă a închisorii Shanghai, devine conștient de situația critică în care se află - într-o temniță menită să strivească sufletul și corpul fizic, acestuia i se completează așa-numitele „documente” pentru încarcerare. *Fusesem redus la nimic*, ființa umană este obiectificată, puternicii având control asupra celor care, în *China comunistă* nu au o voce proprie, ci doar se integrează total, fără personalitate, într-una

colectivă (este elocvent și un meta-text jungian, care analizează această ipostază). Personajul narator inițiază un proces de observație amănunțită asupra tuturor lucrurilor care îl înconjoară: celula - *cușca*, îmbăscită de mirosuri pestilențiale, cu oameni îngrămădiți într-un carusel latent al dezumanizării; colegii de celulă, reduși la condiția animalică, unde ceea ce contează este doar un pumn de orez și respectarea la timp a regulilor; gardienii și funcționarii temniței, non-oameni cu *priviri goale*, supuși unui sistem pe care nu îl înțeleg, abuzând de puterea care le-a fost dată, *este satisfacția de a mă ști în puterea lui, satisfacția de a mă ști suferind și înfricoșat*. În universul destrămării, primul impuls al suferinței este de a spera la eliberarea

cât mai rapidă și revenirea la viața obișnuită. Însă, după ce trec peste doi ani până la primirea verdictului final privind pedeapsa, orice speranță este spulberată. Protagonistul, în vârstă de 33 de ani, va fi închis timp de opt ani pentru o vină care i se pare cititorului occidental derizorie, celula 305 devenind centrul principal al existenței și spațiu al torturii sufletești și fizice. Singura dorință, care echivalează cu supraviețuirea, însemna libertatea, iar lupta sa consta în permanentul efort prin care vidul exterior să nu ajungă să-i contamineze sufletul. Privind îndeaproape narațiunea, observăm mecanisme ale ficțiunii ce construiesc spațiul narativ, plecând de la experiența reală din închisoare.

Astfel, poate fi identificată o miză dublă a cărții; mai întâi, faptul că există un scop social, romanul adaugă greutate scrierilor care expun *toate abuzurile la care a fost supus, el și toți ceilalți străini întemnițați în această închisoare*; ulterior, cititorii intră în contact cu experiența intimă a celui închis, felul intim în care Marius Balo receptează toate evenimentele și le transpune ca într-un jurnal cu aspect poetic. Plecând de la intenția cu care se scrie, publicul cărui i se adresează devine tot mai evident: romanul acoperă o gamă foarte variată de cititori, prin tematica și stilul de redactare.

Integral în versiunea online

Verbe. 17. Tata

Petre Nechita

Ce să-ți povestesc despre bunicul tău ca să rezum 77 de ani de viață? Aproape 78. Doar spui cifra asta și nu știi de unde să începi.

Îmi vine în minte o amintire de prin școala generală. Un profesor mi-a dat o palmă. Nu mai știu ce făcusem. Chestia asta a ajuns la tata care a venit la școală. Nu căuta să facă scandal sau să răspundă cu aceeași monedă, dar a vrut să arate că nu la genul ăsta de educație se aștepta.

Îl văd în ușa atelierului în cizme de cauciuc, venind direct de la muncă. Știu că m-am rușinat. De ce venise așa? Îmi amintesc bine senzația de jenă față de colegi, o păclă caldă care mi s-a așezat pe față, mai ales peste obraji. Nici nu mai știu ce-a spus. Un parentolog ar traduce totul așa: o traumă pentru copil, un părinte care nu-i simte nevoile și-l pune în situații rușinoase.

O traducere inexactă. Parentologul nu știe despre respectul pe care tata-l avea pentru școală, cum niciodată nu-mi vorbea despre munca fizică pe care el o făcea zi de zi, ci doar despre învățatură. Umpluse trei rafturi de bibliotecă,

fiecare cu câte două rânduri de cărți. De la Sandra Brown la Oscar Wilde. Școala era calea în viață și intrase cu cizme de cauciuc, dar cu sufletul curat și mai ales cu respect pentru învățatură, pentru cărți.

Următoarea scenă e din toamna lui 2004. Eram împreună în Cluj-Napoca unde începeam viața de student. Parcul central era golaș, cenușiu, la fel ca tot orașul. Băncile tricolore ale lui Funar erau șterse, triste. Tata mă ajutase să-mi găsesc chirie, să mă acomodez. Mă lăsa să învăț, să devin om mare. Eu nu eram conștient de importanța momentului. Mă gândeam la cum să-mi fac prieteni, pe unde să mă distrez. El simțea schimbarea, rup-tura, despărțirea. Rămânea în urmă cu sufletul împăcat pentru că mi se deschideau drumuri noi, șanse nebănuite. Ce știam eu despre dorul unui părinte, despre distanța care se cascadează între el și copilul care crește, pleacă în lume? O bucurie a tristeții pe care probabil o s-o gust cândva.

Și ultimul moment. Tata la botezul tău. Te plimba în cărucior, după slujba de la biserică. Mândru. La un final de drum. Viața-i despre fracturi, renunțări, oameni care se

duc și despre cum te raportezi la toate astea. Fericirea adevărată vine când înțelegi suferința și sacrificiul. Avem o religie a despărțirilor și-a întâlnirilor și nu se cheamă pesimism.

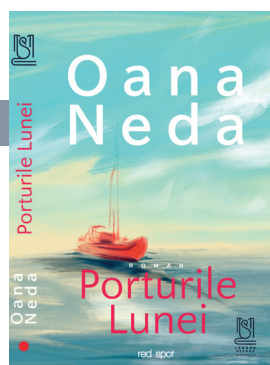
Spun astea trei episoade ceva despre viața unui om de 77 de ani? Aproape 78. Eu cred că da. Istoria personală nu e subiectivă. Istoria universală da, e despre date, personaje multiple, perspective nenumărate. E subiectivă până-n măduvă: fiecare o vede diferit în funcție de granițe, tradiții, interpretări. Ne-am putea război la nesfârșit pentru teritoriile care au trecut cândva de la o stăpânire la alta.

Istoria noastră ne privește pe noi. Ne-o construim și n-am de gând să-ți transmit că bunicul tău a fost perfect. Nu sunt nici eu. Nu

vreau să falsific. Contează doar ce învățăm din istoria asta personală, cum o înțelegem. Și chiar putem fi mai buni cu bagajul și episoadele noastre. Căci de-aici se schimbă lucrurile, de la fiecare om în parte, unu cu unu, nu de la un manual cu date istorice.

Mă gândesc la cizmele alea de cauciuc. El respecta munca fizică. Dar prețuia cu adevărat munca intelectuală, educația. Era modern pentru că se gândea mereu la viitor. Cizmele alea nu sunt reprezentative pentru tata. Sunt doar o dată din trecutul nostru. Un reper, dar importat e ce trece de toate astea, ceva ce răzbate, ce nu-nțelegi de la început. Poți să-i spui lecție, suflet, învățatură, nici eu nu știu exact.

Așadar, ce vrei să-ți mai povestesc despre bunicul tău?

Lumea oranj

Oana Neda

— Deschide ușa asta imediat! Țipetele mamei se auzesc din creierul, clanța se mișcă repede în sus și în jos, părând să cedeze din moment în moment.

— Luna, deschide naibii blestemata asta de ușă, până nu o smulgi din țâțâni!

Nu se poate întâmpla nimic rău. Își desprinde încet mâinile de pe urechi. Pandeala e plecată în gardă, iar mamei trebuia să fie la Maria la ora asta. În fiecare

seară în care bărbatul nu e acasă, stă cu vecina la bârfe până târziu în noapte. Nu se poate întâmpla nimic rău, poartă pe ochelarii de soare cu rame verzi și un inorog de plastic în fiecare colț. Ochelarii de soare cu lentile oranj, pe care i-a adus Radu dintr-un voiaj în Thailanda, când era mică tare. După ochelarii ăștia, care au atras invidia tuturor picilor de pe scară, a început a face colecție. Are o cutie întreagă, șaptesprezece perechi de ochelari de soare pentru copii, cu rame viu colorate și accesorii din desene animate. Îi mai poartă uneori, când vrea să îi fie liniște. Brațele din plastic dur o deranjează, fiindcă a crescut, dar ce contează puțină durere când lumea devine oranj? Sau verde crud? Sau

violet? În ultima vreme a început a-i purta mai des, chiar și pe stradă. Unii o privesc ciudat, dar lucrul ăsta nu o supără. Trecătorii oranj sunt oricum mult mai haioși decât cei cenușii, pe care i-ar întâlni în absența ochelarelor. O să îl roage pe Radu să îi caute o pereche cu lentile curcubeu. În felul ăsta, cu o simplă înclinare de cap, va putea schimba culoarea oamenilor ce alunecă pe lângă ea. Vecina de la trei, care e arțagoasă tot timpul, ar putea deveni blea. Iar Valeriu, cu burta lui umflată și tricoul permanent murdar, care i-a spus că a fost coleg cu taică-său și care bombăne când o vede fumând în scuarul dintre scări – roz. Să nu uite să pună în rucsac și cutia cu ochelari. Trebuie

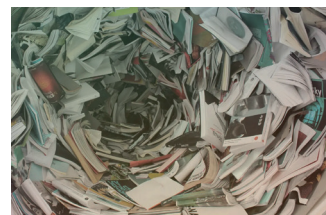
să plece, o așteaptă Clara și Șerban, au stabilit că în seara asta vine la ei, cât timp mamei să se pleacă la vecina. Au stabilit și că, de-acum înainte, va rămâne la ei. Și Luca a zis că e mai bine; i-a promis și el că va vorbi cu mamei să se pleacă la Maria?

— Bună, mama. Ești oranj acum.

În cadrul ușii deschise, femeia scundă și suplu, cocoțată pe tocurele cui ale papucilor de casă – oare unde găsește mama și papuci de casă cu blăniță și toc? – o privește cu fața congestionată de furie.

Fragment din romanul
Porturile Lunei, ed.
Lebăda Neagră, 2024

Câte cărți apuci să citești într-o viață?

Anca Iașin

Întrebarea este una realistă. Pentru oamenii din sfera cititori-oameni de rând normali, și nu cititori-scriitori-librari etc. verbul „a apuca” este unul potrivit. Undeva în existența mundană umplută cu serviciu, școală, trafic, cumpărături, gătit, sport, *apucăm* să ne facem timp și pentru asta. Putem segrega și mai departe, între sexe, pentru cine are mai puțină înclinație spre citit versus orice altceva sau mai multe sarcini casnice decât parțenerul și deci mai puțin timp pentru această activitate. Am putea să facem inclusiv un calcul matematic: câți ani de citit are la dispoziție un om care ajunge la o vârstă medie de 75 de ani la finalul vieții, cu minim 1 carte citită pe lună? Neîntind vreo inteligență artificială, nu vă dau răspunsul acestui calcul, vă las pe voi să gândiți partea aceasta. (*Știu, cine are timp pentru asta, azi?!*)

Rezultatul poate varia. La câte cărți apucăm realmente să ajungem într-o viață de om? 600, 1,000, 2,000? E mult, e puțin? Știu oameni care citesc 100 de cărți pe an, incluzând citit pe Kindle sau audio. Știu și oameni care citesc 0 cărți pe an. Să rămânem cu cei care citesc, momentan, iar de necititori ne vom ocupa altă dată.

Mă uit la numere din pură curiozitate, dar totodată și din groaznică realizare că sunt atâtea cărți minunate pe lume și că nu voi apuca să le citesc pe toate, probabil nici măcar pe toate cele pe care mi le doresc. Tot eu mă întreb însă, oare am pus întrebarea corectă? E important CÂT citim, CE citim, sau CĂ citim? Aici vă pot da răspunsul meu: probabil toate trei la un loc. Îngroșându-rile de mai jos cu motivele pentru care consider asta.

Cititul, deși o formă de plăcere, este un obicei. Obiceiurile construiesc acumulări și sete de mai mult sau mai bine. E firesc ca atunci când cititul este o pasiune să vrei mai mult. E o dorință de a cunoaște alte lumi, alte povești, ba chiar o dorință de escapism din griul cotidian, sau, pur și simplu, de a învăța ceva. Aici intervine cantitatea. Nu cred că e greșit să măsurăm cât citim și să ne propunem să citim cantitativ, mai mult sau mai puțin, în funcție de putințe.

Dar calitativ? Ei bine, aici este o discuție care nu poate avea decât concluzii personale. *De gustibus non disputandum*, dar cred că putem vorbi mult și bine, nu asta e problema, cât judecata - a se discuta, dar a nu se judeca. Scria George Moisi în *Ficțiunea* anterioară despre maculatura literaturii

(române). Ce înseamnă o carte de calitate? Consensul încă nu a fost stabilit, probabil mai e mult și bine până atunci.

Bineînțeles că se citesc și multe cărți de duzină, scrise sau nu de „influenceri”, poate în pofida autorilor consacrați, sau a debutanților talentați. Dar de ce credeți că funcționează această maculatură? Dacă o carte (fie ea și slabă) trezește ceva în cititori sau răspunde unei nevoi... este asta ceva de condamnat?

Sunt de părere că e bine să citim și altceva în afara sferei cu care ne-am obișnuit, să urcăm (sau să coborâm, de ce nu) o treaptă „intelectuală”, sau chiar „poetică”, doar de dragul explorării. Calitatea din elite academice nu-și găsește consoarta în „calitatea” adorată de public, sau nu întotdeauna.

I-a luat 63 de ani ca să învețe cum să-și trăiască viața

Iulia Pietraru

Fredrik Backman, *Britt-Marie a fost aici*, trad. Andreea Coleman, Art, 2023

Britt-Marie a fost aici (publicat pentru prima dată în 2014, în suedeză) se înscrie, în descendența celor două romane publicate anterior (*Un bărbat de nume Ove*, 2012 și *Bunica mi-a zis să-și spun că-i pare rău*, 2013). E un roman care destinde cititorul prin formula comică, reactualizând o narațiune minimalist-ludică, umoristică, apelând la aceiași invarianți narativi transnaționali, precum analiza unor indivizi mai în vârstă cu OCD, nepotrivirea lor cu noua societate, conflictele mocnite intergeneraționale.

Întâmplările relatate sunt previzibile, curg într-o ordine programată

(de exemplu, încăierarea dintre Sven și Kent pentru Britt-Marie sau moartea lui Sami imediat după ce acesta a anticipat-o într-o convorbire cu Britt). Personajele sunt construite după un anumit tipar care „prinde la public”, nu sunt construite cu profunzimi sufletești: Britt-Marie e genul de persoană care judecă noua generație după aparențe (frizura nonconformistă spune ironic că e „modernă”), după limbaj și prejudecăți, Kent e tipul de bărbat misogin căreia trebuie să i se supună („zicea mereu că «Femeile nici măcar o mobilă IKEA nu sunt în stare să asambleze»”).

Naratologic, discursul este consolidat pe tehnica stilului indirect liber, vocea naratorului este pregnant suprapusă peste cea a protagonistei,

de aceea discursul narativ este uneori superfluu, naratorul nu intervine aproape deloc în cursul lor, ci doar îi controlează și organizează vocea („Kent o îndeamnă mereu să devină mai *sociabilă*. [...] E antreprenor. Unul de mare, mare succes. Face afaceri cu Germania și e foarte, foarte sociabil.”). Cititorul, la o lectură fugitivă, nici nu remarcă unde se delimitează vocea narativă de cea a personajului.

Personajele sunt surprinse pur și simplu, fără explicații sau cugătări asupra lor. Lectorii pot face incursiuni în mintea protagonistei, iar efectele ei nu sunt neprelucrate: „Are timp berechet să se gândească dacă trece cumva printr-un soi de criză existențială. A citit despre asta. Oamenilor li se întâmplă pe

nepusă masă.” Autosondarea este întreruptă, reveriile lui Britt-Marie sunt ca niște intermitente electrocutări, nu au nimic profund și sunt oprite subit înainte de a străbate magma conștiinței. Dialogul primează în detrimentul narațiunii, de unde și senzația de discurs narativ insuficient construit, subdezvoltat, lacunar. Firul și discursul narativ sunt destul de clișeizate, artificializate („este ziua unei cupe la fotbal și ziua unui rămas-bun. Ziua în care Britt-Marie face singură plinul propriei mașini. Și, după ziua asta, ar fi capabilă să urce munți și să traverseze oceane dacă i-ar cere-o cineva. E un sentiment nou.”).

Britt-Marie, o persoană gata să se arunce în prăpastie pentru ceilalți.

Aceeași stradă a Academiei

Roxana Ruscior

Nu pot spune că am o viață monotonă, pentru că nu pot spune că am o viață. În fiecare zi mă trezesc la aceeași oră și-mi beau aceeași cafea ieftină. Mă îmbrac cu aceleași haine demodate și alerg să prind autobuzul care oprește la aceeași oră pe strada Academiei. Același autobuz, în care văd mereu aceiași oameni cu fețe supte și ochi încercănați.

Mă duc la slujbă. Aceași slujbă la care voi merge până mă vor scoate în șomaj. Lucrez toată ziua alături de colegul pe care-l ador și care nu-mi observă niciodată prezența. De la geamul biroului văd același morman de gunoi, lângă care-și face veacul un bătrân care

cerșește de cand se știe. Și nimeni nu-i dă niciodată nimic.

După ce-mi termin norma de lucru, iau același autobuz spre casă. Văd figuri posomorâte, altele decât cele de dimineață, ceva mai extenuate. Nimeni nu se bucură, indiferent unde ar merge. În stație, lângă blocul de pe strada Academiei, mă înconjoară aceeași haită de câini hămesiți. Mă feresc de ei, îi țin la distanță, merg precaut, cu spatele aproape lipit de pereții cenușii ai blocurilor, nu cumva să sară la mine. Mă tem de ei, deși nu mă atacă niciodată. Nimic nu tulbură rutina vieții mele.

În hol mă așteaptă pisica, flămândă ca de obicei. O iau în brațe, o hrănesc cu mângâieri și mă uit

la telenovele. Pe ecranul de sticlă, aceiași oameni inexistenți, bogați și fericiți, se prefac că-și trăiesc stupidele drame amoroase.

Unele weekenduri mi le petrec la slujbă, fac ture duble pentru câțiva bănuți în plus. Când mă întorc acasă, noaptea târziu, mă pândesc curios același vecin care suferă mereu de insomnie. De fapt, nici măcar nu mă pândesc pe mine, ci pe oricine umblă noaptea târziu pe strada Academiei. Nimeni nu se interesează de mine, pentru că nici eu nu mă interesez de nimeni.

Știu că mă voi trezi mereu în același pat îngust și nimic nu se va schimba. Nu-mi voi da seama când și cum se va termina povestea asta, pentru că nu-mi dau seama nici

când și cum a început. Speranța a intrat și ea în rutină. Așa că nici nu mai știu ce sper sau dacă sper. Nu mai simt plictiseala, dezamăgirea sau oboseala. Eu le-am avut pe toate, dintotdeauna. Eu, aceeași.

Bătut în cap cu propria carte pe Strada Academiei

Adi G. Secară

Editorul îl invitase pentru o discuție pentru lansarea care ar fi trebuit să fie la Bookfest sau la Gaudeamus, „acolo unde începe Orientul și se sfârșește Occidentul”, sau invers, iar la nedumerirea poetului nostru, editorul a spus că cel mai bine îi vine pe strada care a purtat numele lui Raymond Poincaré, care ar fi spus „Que voulez-vous, nous sommes ici aux portes de l'Orient, où tout est pris à la légère...”, fiindcă birourile erau acolo, tipografia tot prin zonă...

Nu insistăm asupra întâlnirii cu editorul, Carol al nostru iese din cafenea având rucsăcelul său borse-tă plin de cele zece exemplare drepturi de autor, volumul fiind intitulat *Antologia speranțelor mici*, omagiu adus cărții sale preferate, deoarece, nu trebuie să ne mai ascundem, Talade era un fan al lui Dickens... Erau acolo cam 50 de poeme, fără griuri sau numai griuri, din timpul studenției sale la Iași, versuri dedicate marii sale iubiri de atunci, studenta colegă, Magda...

Trecuseră aproape 30 de ani de atunci, dar, iată, textele își

păstraseră prospețimea, cu toate că fuseseră ținute și prin congelator, la un moment dat, pentru a nu fi găsite de către soția sa, mama celor cinci fete ale sale, până la proba contrarie sau spovedania la părințele din sat...

Altfel nu ar fi fost publicate, nu? Apropo de prospețimea despre care tot a amintit editorul între cele patru fresh-uri de portocale și cele două cafele italiene achitate de aspirant...

Și, colțat cu Elisabetei, bezmetic, emoționat, cu cine se ciocnește,

după aproape treizeci de ani, poetul nostru intrat cu act în regulă în rândul poezilor?

Da, cu Magda...

După ce nu se mai văzuseră, întâlniseră de la banchetul organizat pentru diplomele de stat, cum se spunea pe atunci...

Chiar nu am cuvinte să descriu scurta lor întâlnire, emoțiile, lipsa lor de... cuvinte...

Apoi totul a fost pierdut...

Carol i-a dăruit... „doamnei Magda”, doamnă încă bine, foarte bine, un exemplar cu un autograf nu

prea elaborat, textul fiind însă scris în forma unei inimi...

Doamna nici măcar nu l-a îmbrățișat la despărțire, *știi, sunt un pic răcită*, era, totuși, sfârșit de iulie, căldură mare, *monșer*, pe Academiei, a plecat, s-a urcat într-o mașină, sub privirile omului zâmbind destul de tâmp, mașina a tot stat, cum s-ar spune, în drum, după vreo cinci minute a ieșit șoferul, cu placheta de versuri intitulată atât de inspirat, care s-a îndreptat spre Carol, care stătea precum statuile învecinate, bleg în soare, fără umbră. Ajuns lângă poet, șoferul a început să-l lovească în cap cu volumul, noroc că nu era cartonat, avea doar vreo 80 de pagini, unele poeme fiind mai mult lungi decât mici, speranțele, Carol a început să țipe și să se ferească, cumva, atunci s-a și filmat, iar înregistrarea a devenit virală...

Când cartea a devenit de nerecunoscut, filele deja se răspândiseră în zbor neregulat pe Academiei, vântul bătând într-acolo, șoferul a spus doar atât:

Perversule! Domnu ministru a spus să nu mai îndrăznești...

Un roman convingător

Ciprian Handru

Cristian Meleșteu,
Bisericile cireșelor amare,
Tracus Arte, 2024

După o pauză de un deceniu, Cristian Meleșteu revine – în acest an – cu un nou volum, *Bisericile cireșelor amare* (Tracus Arte, 2024). Pe scurt, personajul central al romanului este Ionică, un bătrân cu veleități de poet și cu aplecări spre sfințenie, de aici și impresia pregnantă de roman-parabolă. După o viață întreagă de muncă în fabrică, protagonisul trece la bătrânețe prin numeroase deliruri mistice, cu trimiteri social-politice. Sugestiv e chiar episodul din incipit în care se prezintă drumul spre biserică, „mai lung ca nicio dată, ca și cum mergea și stătea pe loc în același timp”. Prin trimiteri referențiale, pe de o parte, la Drumul Crucii și, pe de altă parte, la episodul prinderii și omorării lui Nicoale Ceaușescu, autorul îmbină stilul direct și indirect în construirea unor imagini și scene vizuale, cinematografice.

Sigur, formula pe care o folosește scriitorul, pentru construirea universului ficțional, e cea a

realismului magic, în măsura în care evenimentele fantastice și fabuloase sunt incluse într-o narațiune care menține tonul credibil al (re)prezentării obiective a realității. Realismul magic are, potrivit lui Eugen Cadaru, și o dimensiune politică, întrucât realizează o critică a sistemelor politice abuzive. În acest sens, textul lui Cristian Meleșteu vizează, am identificat eu, mecanismele (agresive) ale capitalismului, devalând o serie de tipologii reprezentative din sistemul românesc actual. De pildă, la spitalul de nebuni, unde ajunge și Ionică la un moment dat, „doctorul cel bun”, managerul de acolo, este acuzat pentru zeci de mii de euro șterpeliți, pentru taxele percepute pentru intrarea în această galerie de artă improvizată în azil, pentru zeci de tablouri vândute, pentru vilele și mașinile ce nu se justifică din salariul său de medic etc.

Mai sugestiv e destinul lui Nae cârciumarul. Pe scurt, Nae, „omul bun la toate”, avusese grijă, după ce vremurile se schimbaseră, „cu bubuit de gloanțe” (revoluția din '89?), să devină proprietar cu acte în regulă al unei cabane de vânătoare, pe care inițial o gestionase și o transformase, apoi, în cârciumă. Spiritul său

capitalist va atinge apogeul spre final, când lângă biserică ridicată la îndemnul și cu ajutorul „Sfântului Ionică” (în legătură directă cu titlul cărții), Nae instalase în fața o scenă dotată cu sistem de sonorizare și joc de lumini ce proiectau pe perețele bisericii când imaginea Sfântului Ionică, când citate din biblie, când o icoană a Maicii Domnului. Momentul sfințirii bisericii e prilejul potrivit pentru Nae să-și pună în aplicare toate atuurile (capitaliste) pe care le dobândise de-a lungul timpului.

„— Covrigi proaspeți! Cafea caldă! Apă din izvorul sfânt ce s-a arătat de către Maica Domnului ca loc de înălțare a bisericii... suc, semințe... Patru lei orice produs, din care jumătate se vor duce spre ajutorarea văduvelor de război...”.

Mai mult, pe locul fostei cârciumi, Nae înălțase o clădire din beton, pe care scria acum „Casa pelerinilor. Loc de odihnă al trupului și al sufletului. Deschis nonstop oamenilor cu credință”. Prin evoluția de la o cabană de vânătoare la cârciumă, apoi la loc de rugăciune, Cristian Meleșteu satirizează un univers rural (încă) actual, în care Popa Bucur, Marinică Fluierici

Cristian Meleșteu

Bisericile cireșelor amare

(polițistul satului), sătenii (ca personaj colectiv) nu scapă „nepedepsiți”. Tragic-comicul, superstițiile, umorul naiv sunt prezente și în scopul de a individualiza un protagonist care și-a risipit viața într-o fabrică, din cauza prea multelor probleme cotidiene, financiare sau nu.

Deși e prima carte pe care o citesc din scrierile autorului (a mai publicat 3 romane înainte), găsesc note pozitive în tema abordată, dar și în formula stilistică aleasă. Totuși, cu un amendament. Există o serie de comparații stridente, cel puțin în prima parte a cărții, care îngreunează nefiresc discursul. Un arabesc ce nu își avea rostul, pe alocuri. („Pereții casei îi fuseseră dărâmați de o mână haină și era singur, neputincios, mușcat de vântul rece, flămând ca un cioiort nemâncat”).

O carte bună despre lucruri mici

Veronica Stroescu

William Kamkwamba și Bryan Mealer,
Băiatul care a îmblânzit vântul, trad.
Iordana Ferent, Stefan Ferent,
CORINTEENS, 2024

„Băiatul care a îmblânzit vântul” este o carte suculentă, vie, antrenantă în care William Kamkwamba își povestește viața. Personajul-narator este deci tânărul din Malawi, în vârstă de 13 ani, care a reușit să privească dincolo de barierele pe care societatea africană i le-a oferit, reușind să aducă schimbări semnificative vieții și comunității sale. Cartea, semnată de William Kamkwamba și Bryan Mealer, îi conduce pe cititori într-o aventură uimitoare. Eroul cu valențe de protagonist de basm, în ciuda

sărăciei și a educației limitate, își folosește ingeniozitatea și cunoștințele dobândite din cărți pentru a construi o moară de vânt și a produce electricitate în satul său. O formă de civilizare a unei lumi, din interior, prin efortul imens al unui individ dispus să producă schimbarea, să accelereze progresul. Cititorii, mici și mari, sunt antrenați în aventura lui de a depăși greutățile cu care se confruntă populațiile africane. Descrierile intense ale vieții din Malawi scot la lumină realitățile dure cu care se confruntă mulți oameni în țările în curs de dezvoltare, oferindu-ne o perspectivă profundă asupra luptei pentru supraviețuire, în care tot ce le rămâne este speranța, în fața destinului crud. Pentru cititorii

tineri, exotismul acestei lumi este perceput prin ochii tânărului care își dorește să schimbe soarta propriului popor. Sunt descrise condiții de trai din timpul foametei, ce răpusese mai bine de jumătate din poporul malawian, o realitate cruntă, greu de imaginat pentru anii 2000, desprinsă din vremuri străvechi, pe care occidentalul sau cititorul îndepărtat geografic de realitatea prezentată o percep cu un simț acut al compasiunii. Modul în care William și familia sa au trecut prin aceste vremuri, alcătuiește un punct important în înțelegerea cărții. Munca agricolă, abandonarea școlii, faptul că era singurul băiat al familiei, toate au ajutat ca William să se maturizeze devreme și involuntar.

Cartea se adresează atât adulților, cât și copiilor, fiind și un fel de metapoveste, o poveste despre poveste, care îndeamnă la a scrie despre ceilalți, despre propria lume, despre lectura care îmbogățește lumea.

Srđan Srđić: Proza scurtă necesită cititori mai educați

Dragă Srđan, știu că te-ai născut în Kikinda, la granița cu România, și îmi amintesc că mi-ai spus că primele tale contacte cu românii au fost cu cei care fugeau peste graniță pentru a scăpa de regimul Ceaușescu. Pentru tine, de cealaltă parte a graniței, care era mult mai relaxată, a fost o imagine șocantă a dictaturii. Pentru noi, Serbia (și Iugoslavia) au fost porțile către Occident și către libertate. Am avut norocul să mă aflu în partea din țară unde am putut să mă uit

la TV Beograd, care pentru mulți dintre noi a fost o desfășurare a miracolului vizual – filme, reclame, muzică și meciuri internaționale. Apoi a venit războiul la voi și lucrurile s-au întors într-un fel. Cum vedeți România astăzi și ce credeți că ne leagă după atâtea probleme și turbulențe istorice? Cum e văzută literatura română în Serbia?

România, mai ales din perspectiva sârbilor care trăiesc în Banat, este o țară foarte apropiată de noi. Vorbesc despre mentalitatea oamenilor, istoria politică și înțelegerea generală. Această perspectivă nu a fost influențată de faptul că România este membră a UE, în timp ce Serbia nu este și probabil nu va fi niciodată, din păcate sau din fericire. În timpul Iugoslaviei, aici se traducea des și cu plăcere literatura română, nu numai când e vorba de clasici români, erau bani, era infrastructură, era bunăvoință,

precum și curiozitate. Astăzi, situația este mult mai gravă și aș spune că acum ar putea fi vorba și de reacția editurilor sârbe la faptul că editorii români nu doresc absolut deloc să publice autori sârbi, ceea ce mi se pare o greșeală fără speranță.

Ai făcut parte din organizarea festivalului Kikinda Short în două perioade, ai publicat și două volume de proză scurtă la începutul carierei – (volumul *Espiranto* este tradus integral în ucraineană, iar *Combustions* în greacă și engleză), iar apoi ai publicat multă proză scurtă în traducere la Partizanska Knjiga (inclusiv un volum de-al meu). Ce avantaj are proza scurtă față de romanul de astăzi? Este mai ușor de tradus și oferă o oarecare vizibilitate autorilor? Este mai ușor de citit? Sau poate ajunge la miezul lucrurilor mai bine și mai repede? Ce autori de proză admiri în mod deosebit?

Este un fapt binecunoscut că proza scurtă este complet marginalizată în cea mai mare parte a Europei. Editorii vor romane, astfel ei au posibilitatea să realizeze operațiuni de marketing în orașele mici pentru romane și să le vândă ca pe un fel de adevăruri de viață. Proza scurtă necesită cititori mai educați, rafinați și sofisticați, mai talentați, aș spune. Prin urmare, piața funcționează paradoxal – toată lumea se plânge că societatea capitalistă le-am mâncat timpul și aproape toată lumea citește romane de câteva sute de pagini, mai degrabă decât o nuvelă, două, pe zi. Am învățat multe de la Cehov, de la Gogol, mai târziu Hemingway, Carver, până la Mishima, alți japonezi, lista este nesfârșită. O nuvelă de succes demonstrează pe deplin complexitatea mecanismului limbajului, în timp ce uneori nu înveți prea multe nici măcar din romanele decente.

Umbre și lumină (III)

Andrei Roșca

În prelungirea portretului făcut de Vermeer, intitulat „Arta picturii”, în lista exemplelor menționate, ce urmează a fi analizate, o mare parte dintre ele implică și prezența pictorului. Centrală sau poziționată în marginea cadrului, prezența pictorului surprinde un manifest. Este prin excelență o prezență ce invită la o metaforă, la o contemplare mai adâncă: funcția imaginii depășește miza vizualului, nuanțând însăși prezența pictorului, asemenea unei semnături. Dacă nu este propriu-zis un manifest, portretul contribuie fundamental la dimensiunea temporală a picturii, tocmai ca încapsulare a unui moment. Alături de Rembrandt, recunoscut pentru autoportretele sale – cu rol mai mult sau mai puțin moralizator (prezența sa în anumite scene având mai degrabă o

miză socială) – mai pot fi surprinse câteva cazuri extrem de importante ce servesc tezei de față: Artemisia, Courbet, van Gogh sau Gauguin, Munch, Schiele, Modigliani, Frida, Magritte fiind doar câteva exemple extrem de prolifiche. În toate aceste exemple este surprins, rolul încapsulării temporale, năzuința înfrângerii efemerității (cum o considera Debroah Heiligman în privința portretelor lui van Gogh).

În prelungire, autoportretul ar putea contribui la o cercetare a artei poetice în pictură? Există vreo metodă prin care actul pictural autoreferențial să surprindă această miză a picturii? Arta poetică, *poetica* picturii (cum a numit-o Theodor Enescu în legătură cu Luchian), împrumutând conceptul din literatură, este folosit în acest context pentru scopul de a

surprinde felul în care un autor se raportează la munca sa prin corelare cu țelul ei existențial și totodată prin relație cu statutul, condiția, sa ca artist, căutând să surprindă însăși esența artei ca poetică a sa; poetica, aici, poate avea și sensul dat de Heidegger, de a ilustra esența actului cultural.

Pe acest fond, autoportretul poate surprinde acest aspect? Fie ca este vorba de o perspectivă „clasică”, în care artistul sau artista se înfățișează cu paleta și pensula alături de o pânză (prelungind tacit miza unui „manifest” personal), fie că este o perspectivă ce se concentrează exclusiv pe trăsăturile chipului, autoportretul poartă în profunzimea sa miza picturii și a autorului sau autoarei sale – respectiv felul în care se înfățișează –, iar această încercare surprinde nu doar un

exercițiu de tehnică, ci însăși re-darea re-darea unor trăsături (faciale și spirituale) ce captează, prin țelul portretului, relația cu timpul.. Aceasta – în raport și cu exemplele menționate anterior – recuperează însăși miza temporală a picturii. De această dată nu mai este vorba de un eveniment istoric, păstrat prin pânză, ci de o trăire, de un fel de a fi, de o individualitate expusă inerent devenirii și captată în pânză.

Integral în versiunea online

Cealaltă voce

Andrei Panțu

Radu stătea vizavi de Roxana în cafeneaua slab luminată. Am întâlnit o bătrână la stația de metrou, spuse el. I-a murit soțul acum câțiva ani și ea vine acolo în fiecare zi ca să-i audă vocea.

Roxana ridică din sprâncene.

— Sună bizar. De ce ar face asta?

— Cred că e modul ei de a-l ține în viață.

Roxana suspină și amestecă lingurița în ceai.

— Ai răgușit un pic.

Radu își drese vocea.

— Cred că da.

— De unde știi că spune adevărul? Poate e doar nebună.

Radu clătină din cap.

— Posibil. Dar e mai mult de atât. E un fel de a păstra ceva ce nu mai există.

— Bine, acum dacă înseamnă ceva pentru ea...

— Da, înseamnă.

Bău câteva guri de bere și schimbă subiectul.

El începu să se trezească mai devreme. Stația Politehnicii îl atrăgea tot mai mult. Găsea măcar zece minute de liniște cu bătrâna. Discuțiile îi dezvăluiau trecutul femeii. Vocea ei blândă și clară contrasta cu sunetele stridente ale trenurilor.

Odată, chiar când trenul lui Radu se apropia, ea se întoarse spre el.

— Am câteva dintre lucrurile lui Eugen. Fotografii, scrisori, ceasuri mai vechi. S-ar putea să-ți placă. Poate vrei să vii într-o seară.

Îi dădu adresa și insistă ca el să o scrie. Radu scoase iPhone-ul și o notă, apoi se grăbi să prindă trenul.

Nu prea avea chef să meargă. Simțea un nod în stomac atunci când își amintea de ea.

Îi spuse Roxanei că o să se vadă cu un fost coleg de liceu.

— Ce coleg? întrebă ea.

El inventă un nume comun.

— Bine, distracție plăcută.

Seara, după muncă, Radu scoase iPhone-ul și chemă un Uber. Bătrâna locuia în Crângași. Urcă cu liftul și ajunse la o ușă veche de lemn. Apăsă pe sonerie, iar țârâitul răsună înăbușit. *Imediat*, se auzi vocea femeii, iar ușa se deschise după câteva clipe. El

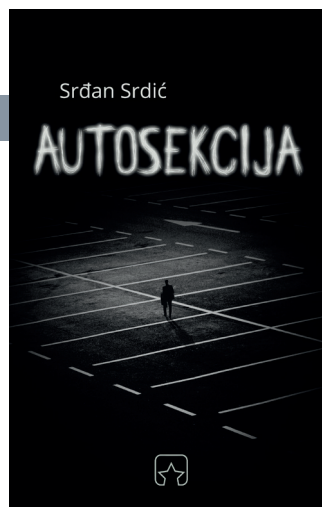
intră într-un hol mic și întunecat și simți că voia să rămână acolo cât mai puțin timp. Se descălță, bătrâna îi dădu o pereche veche de papuci, apoi îl invită în sufragerie, la o masă de lemn. El simțea un ușor miros de aer stătut. Se așeză pe un scaun, pe care-l percepu imediat ca fiind șubred. Se simțea ca și cum ar fi făcut un pas înapoi în timp.

Autosecție

Au spus că anul următor este anul meu și am dat din cap, asta însemnând că mă oblig să fac ceva, și nu zic că e rău să te aștepti la așa ceva de la mine, pentru că situația s-a acutizat, așa zicea Bata, iar el zicea atâtea alte lucruri, care ar fi trebuit ținute minte, nu sunt sigur că au fost, dar eu m-am născut cu o problemă, și tu știi asta, memoria mea e indestructibilă, și când se va termina totul, memoria mea nu se va termina, va rămâne aici, și o să vedeți voi asta. Asta cu „o să vedeți voi asta” am citit-o în Biblie, aproape că sunt sigur de asta, deși de când s-a acutizat situația, nu pot să jur că ceva ar fi foarte sigur, și din toată nesiguranța asta cel mai puțin sigur sunt de faptul că aș putea să mă țin de vreo promisiune dată cuiva, cândva, aș putea lejer să spun că m-am transformat într-un viu (sic!) izvor de nesiguranță. Iar pe Bata l-au ciuruit, deși eu am

făcut tot ce era omenește posibil, și asta ce fac acum e tot pe urmele lui Bata – să faci tot ce e omenește posibil e chiar o treabă decentă, Bata a ieșit din mașină, a luat-o la fugă, dar n-a fost să fie. Așa stă treaba cu lumea asta și cu locuitorii ei, în general n-a fost să fie, dar ei forțază nota, iar cei ce plusează cu forțatul notei uneori sunt și premiați, și trag speranță, că și eu, iată, aș putea să fiu amintit ca fiind unul dintre ei, sau cel puțin amintit, așa cum sunt amintite cuvintele viziunare ale lui Bata, deși sper că n-o să fie vreun nebun atât de nebun să-ți amintească de mine, așa că n-ar trebui nici tu s-o faci.

Am început să scriu asta în douăzeci și doi octombrie, fix la miezul nopții. Nu e nimic simbolic aici, așa s-a întâmplat. Nici data, nici ora nu înseamnă mare lucru, dar orice persoană cât de cât educată știe că nici asta nici vreo altă dată nu înseamnă de

fapt nimic, n-aș vorbi acum despre așa ceva, iar mai târziu poate mă răzgândesc.

Și s-a mai întâmplat și treaba asta că eu încercam să fac tot posibilul, dar toate erau prăpădite și vai și-amar, aveam planuri scripitoare, dar degeaba, erau atâtea care mă blocau în situația acutizată, că nu mi se arăta deloc cum că anul viitor ar fi al meu, și nici măcar cel următor, și mai ales nici anul care vine după ăsta de-al doilea. Să faci tot ce e omenește posibil

Srđan Srdić

poate mai și merge cumva când ai pentru cine să faci tot posibilul, dar când nu ai, sunt sigur că tu știi totul despre asta, sau poate te faci că nu știi, că e mai ușor, oricum, ar trebui să știi, așa ar fi dezirabil, așa cumva ar trebui. Am făcut tot ce a fost omenește posibil să scriu ce am scris înainte de asta, dar ce am avut eu de dat nu a fost deloc suficient, există și astfel de ceasuri când nu-ți mai rămâne mult de dat, și nu e prea strălucit să-ți amintești de promisiunile date (sunt sigur că iar știi tot despre asta, sau pur și simplu te prefaci că nu știi, pentru că e mai ușor așa, oricum, ar trebui să știi, ar fi dezirabil, așa s-ar cere, și chiar mai mult de atât).

*Fragment din Autosekција,
Partizanska Knjiga, 2023*

Traducere de: Liubinka
Perinaț Stancov

Mersi, gyus!

Geo Moisi

Eo noapte fără sforăit. Totuși, m-am trezit pentru că o rază a lunii mi-a căzut pe pleoape. De fapt, cred că a fost doar un semnal, pentru că acum luna a dispărut. Știu că-i acolo, în spatele norilor, iar asta mă liniștește, căci e singurul lucru de aici care nu dispare în timpul nopții.

În fine, ziceam că raza aia albă a fost un semnal pentru că mi-a venit o idee. Sunt puțin speriat. Nu de idei în sine, ci de sosirea ei. Nu mi s-a mai întâmpnat de mult.

Mai stau încă cinci minute ascuns sub pătură. Mă mănâncă pulpa dreaptă din cauza ei. O face chiar prin pantalonii de pijama și mă concentrez la mâncărime doar doar s-o ducă ideea.

Încă nu-mi dau seama dacă ideea care mi-a venit e rezultatul unui vis. Încerc să-mi amintesc ce am visat și, desigur, mecanismul pe care l-am dezvoltat și perfecționat – mecanismul împotriva amintirii viselor, așa i-am spus, a funcționat din nou. Prin urmare, nu știu dacă și ce am visat, iar ideea care mi-a venit poate e doar un icnet al alter-ego-ului meu pe care l-am suprimat și care, fix în noaptea în care nu se aude sforăit,

a găsit frecvența prin care să mă trezească. Bineînțeles, în înțelegere cu luna. M-a luminat, m-a trezit, iar acum m-a lăsat în beznă. Întunericul ăsta gros nu mai reprezintă un obstacol pentru mine. A fost o perioadă când, mișcându-mă prin cameră, aveam impresia că înot. Între timp, am dobândit ochii lui Edmond Dantès.

În pizda mă-sii! Ideea e tot acolo, iar eu tocmai mi-am reamintit că văd foarte bine în întuneric. Știu ce trebuie să fac: să mă gândesc la altceva. Ba nu, nu mai funcționează șmecheria asta. Am folosit-o de atâtea ori încât am diluat totul – chipuri, sentimente, amintiri, senzații, forme, până s-au transformat în pelicule transparente. Măcar de s-ar fi transformat în coli albe, așa aș fi putut desena pe ele altceva. Cred că niște monștri. Sau extraterestrii. În orice caz, nimic din lumea reală, pentru că nu-mi mai pot imagina nimic.

Cum să nu-mi pot imagina nimic? Ce prostii vorbesc?! Tocmai mi-a venit o idee. Ce mă enervează e că aproape pot să văd ce se află în spatele ei. E ca o ușă de termopan cu geam semimat și, la ce minte am, centurile sunt suficiente. Dacă împing ușa, sunt două

variante. Năvălesc peste mine sau mă absorb ca navele extraterestre.

La început, au fost discuții despre niște treburi. Instinctuale, îmi place mie să-mi amintesc despre ele. Oricum, atât de mult m-am gândit la ele încât și astea s-au lichefiat. Acum e-n ordine. Fără Tik-Tok, eu sunt cea mai interesantă aplicație, doar că trebuie să am grijă. Informațiile trebuie să fie niște exponate, nu instrumente de judecată. Ei urăsc judecătorii. Și eu la fel, acum.

Uite că luna a ieșit din spatele norilor și cade fix pe grinda în care mi-au scobit un sertar aproape invizibil. Nu-i adânc, e doar cât trebuie și nu pune în pericol structura de rezistență. Știu ce-i înăuntru. Mă enervează doar că luna asta m-a trezit, iar acum îmi pune în vedere și sertarul. Și pătura! Mă bazam pe ea să mă irite prin pijama într-atât de tare încât să mă facă să uit ideea.

A trecut prea mult timp deja. N-am de ales. Pipăi sertarul scobit și degetele îmi tremură, pentru că primul lucru pe care l-am dat uitării a fost forma pixului. ăsta nu e un pix, e un creion. Are vârful suficient de ascuțit. Mi se pare că s-a scris cu el. Tentația instrumentului ăstuia e la fel de mare chiar și atunci când nu știi să scrii. Ca la copiii mici. Vrei să vezi ce știe să facă. Eu știu cel mai bine. De asta sunt aici.

Fac o linie arcuită și mă opresc. O linie nu poate fi considerată scris, deși din ea pot face orice literă, care să dea mai apoi naștere unui cuvânt, apoi unei fraze și tot așa.

Doamne-ajută! Pot să mă opresc fericit! Am găsit dezamăgirea pe care o căutam! Pun totul înapoi în sertarul din grindă.

Nu se mai reduce din pedeapsă dacă scrii cărți în închisoare.

Se aude un sforăit. M-au simțit. Mersi, guys!

Structuri

Roman Radu

Ușor treceau zilele iuți de vară, Gheorghe, dar și alții de pe lângă el, oscilau în preajma unei singure întrebări. Doar maniera și formula erau puse altfel – sensul se păstra.

Lingura cu hrișcă se ridica cumva mai greu și statul pe scaun devenea tot mai incomod. Omo-plații intrau în speteaza de lemn, ca atunci când avea să-i vină vreo idee pentru un nou text, durerea surdă pe care avea să o simtă ajută la oprirea desfășurării gândului spre posibila lui formă. Tot ce făcea era să le blocheze. Însă ochii săi erau una cu un mare far; deveneau lumini tari ce pârjoleau iarba

uscată și, simultan, sădeau sămânța pentru catedrale romanești, cu planuri arhitecturale insolite. O ținea una și una că aleargă și se pierdea pe dealuri pentru ore bune. Tatăl său, bolnav de picioare, rămânea să plimbe aceeași întrebare pe care o lăsase Gheorghe acasă.

Dușul rece îi ardea spatele, dar ziua părea cu mult mai călduroasă, mai potrivită pentru căutare. Mânca pe apucate de acum trei săptămâni.

Gheorghe stătea pe băncile parcului și privea felinarele. Se gândea că n-a prins niciodată aceste alei și acești stâlpi de lumină pe timp de noapte. Brațele

felinarului aruncau umbre ce se încovoiau ca tentaculele zeului marin din povești de trezit copii de Lovecraft. Cutiile de sticlă din vârful stâlpului tăceau despre jarul îndelungat și greu dinăuntru. Gheorghe inspira aer compus din praf ce se ridica din iarba uscată și miros de pământ umed de la haine și mâini. Albinele zburau greoaie de la curat arșiță, aripile lor produceau undeva un vuiet printre stânci, își spuse. Picioarele insectelor mișcau petalele florii, iar Gheorghe pâlăia cu fiecare schimbare de petală a acestora. Admira. Și încerca să inspire hărnicia înăscută a insectelor.

Cum să-i spun lui tata că vreau să scriu un MARE ROMAN? Gheorghe putea să-i topească – pe toți veleitarii cu talent cât Toulouse-Lautrec – cu tinerețea, cu vâna, cu absența pleoapelor pe care i le-am smuls ca să tot vadă. Gheorghe putea să arate, să recompună, ca un prestidigitator excelent, fiecare volum avea să devină întemeietorul unei noi specii, dar rublele nu le pot scrie pe foi, gândea el. Totuși, bine că sunt înfometat, nu? Foamea e o prezență nobilă la drum. Așa rămân stabil același câine – câine nesătul să fiu decât mâncat și îndobitocit de lanț, mulțumesc, Doamne! strigase în gând ceea ce-i venea din adânc.

Nino din Tbilisi. Salcâmul alb

Dana Banu

prietenului meu
Akim, din Tbilisi

Nino devenise un bărbat frumos și puternic. Femeile îi zâmbeau mereu când le apărea în cale. Un zâmbet impulsiv, cu sânii în floare. Trecea însă printre ele fără să le bage în seamă.

Uneori se gândea la Mira. La mirosul ei de floare de salcâm alb. Salcâmul alb îi amintea de o loțiune parfumată ieftină dar cu un miros pudrat și suav. Tatăl lui ținea o sticlă cu o astfel de loțiune pe mica etajeră de lângă oglinda ovală din hol. Lângă pământul și săpunul de ras.

În fiecare dimineață a copilăriei sale, Nino se grăbea să se trezească pentru a se așeza pe scaunul lui albastru de unde îi studia bărbatului care se bărbiera la oglindă, fiecare gest, cu atenție. La sfârșit taică-său își turna din sticluța de loțiune în căușul palmei și apoi se dădea pe toată față. Mirosul era pentru început intens și învălutor apoi se estompa și rămânea doar o urmă precum un nor translucid și pudrat. Totul era de o tristețe sublimă care îl făcea fericit pe Nino.

Singurul moment al zilei în care în casa lor mirosea a femeie. Maică-sa murise la nașterea lui.

Altă femeie nu a mai intrat după ea nici în casă nici în inima bărbatului singuratic care a fost tatăl lui Nino.

Când termina cu bărbieritul, tatăl lui se întorcea spre el, îi zâmbea și îi pune un strop de loțiune de salcâm alb în palme.

Când a crescut l-a învățat să se bărbierească. Mirosul atât de senzual feminin al loțiunii de salcâm alb plutea prin casă un timp. De fapt mirosul acela al dimineților

i-a ținut lui Nino loc de mamă. Când a cunoscut-o pe Mira cu părul ei sălbatic și ochii auriți atât de luminoși ce l-a făcut să o urmeze ca un nebun peste tot a fost mirosul ei de salcâm alb.

Salcâmul alb e în floare în lunile mai și iunie. Lunile pe care Nino le iubește cel mai mult. Oamenii taie crenguțele cu cele mai multe flori din copac, apoi așază florile la soare în straturi subțiri și le usucă.

Paharul de apă

Ana Ionesei

O uram pe Helga de când a pus piciorul în teatru. Putea să-și aleagă alt oraș în care să fure totul celorlalte femei: bărbații, rolurile și mințile. Până și iubirii ei o credeau o afurisită. De ce și-a ales un teatru de provincie? Venirea ei aici a rămas o enigmă.

În ziua cea mare, am ajuns prima la repetiții. Aveam de lucrat o scenă în care îi dădeam Helgăi un pahar de apă, iar ea se îneca și murea. De luni în șir țineam în vestiar un plic alb cu praf alb. Numai eu știu cât mă dădusem peste cap să fac rost de așa ceva. Omul meu mă asigurase că e de-ajuns să-l inhalezi și crăpi în cel mult jumătate de oră. Dizolvat în apă, mai trăiai cel mult o oră și ceva. Atât dura și spectacolul

nostru. Atât de bine s-au potrivit lucrurile, încât n-am avut timp să mă gândesc dacă după ieșirea definitivă a Helgăi din scenă, n-o să apară o altă Helga, poate și mai frumoasă, și mai talentată, și mai periculoasă pentru noi celelalte.

Într-o clipă de neatenție, când toți râdeau de glumele nesărate ale regizorului, după ce asistentul

umpluse paharul cu apă, m-am apucat să netezesc, cu mâna liberă, fața de masă neagră din catifea pe care se afla paharul. De cum luașem pauză, strecuram cele cinci grame de otravă în podul palmei, așteptând cu pumnul strâns momentul potrivit. L-am desfăcut deasupra paharului, și când unul dintre colegii noștri mi-a aruncat o privire lungă, am început să fac niște exerciții cu mâinile. Închideam și deschideam pumnii, îmi roteam închieieturile, având grijă să-mi iau o figură preocupată, dând din buze, de parcă aș fi intonat replici fără sonor. Jonas nu s-a mai preocupat de mine, pauza s-a încheiat și Helga era mai în formă ca niciodată. A mers repede scena scurtă dinaintea celei pe care o așteptasem o veșnicie.

Numai a treia oară a băut Helga tot paharul. Otrava se dizolvase destul, era imposibil să nu meargă. Eram pregătită să-mi savurez încet victoria, dar s-a întâmplat ceva neașteptat. Helga a început să tremure și, cu ochii injectați, s-a împiedicat de covorul deranjat de sub masă și a căzut. Bărbații s-au năpustit s-o ajute, dar până a venit salvarea, Helga ajunsese pe lumea cealaltă. Am citit pe chipul mai multor femei din trupa noastră ușurarea, dar cum bărbații se agita, nimeni n-a sesizat nimic. Numai un observator calm, distantat de toată această tragedie, în fond mult prea ieftină, și-ar fi dat seama care sunt actorii buni și care nu. Helga și-a jucat bine ultima scenă și mă bucur că am ajutat-o, în felul meu.

Tentația teluricului

Cristian Drăgan

La chimera (r. Alice Rohrwacher, 2024)

Prin dedesubturile tuturor locurilor comune, ca și în spatele oricărui gând, zac în tenebre lucruri mărunte, lucruri prețioase. Filmul lui Alice Rohrwacher dezgroapă câteva dintre ele și ni le prezintă tacticooasă, pe o mușama veche, dar curată, ziua în amiaza mare, în bătaia soarelui mediteranean, dar și a sirocoului prevestitor de necazuri.

Suntem confrunțați cu imaginea unui străin englez sau irlandez (interpretat de Josh O'Connor) care traversează Italia cu trenul. E neras, ostentat și visează o femeie (Yile Vianello), iubita lui care a murit (dar nu știm încă asta, vom afla pe parcurs). Asemenea muncii *in situ* a arheologilor, care îndepărtează cu grijă și precizie fiecare firicel de pământ, pentru a scoate la iveală ce se află acolo, așa și Rohrwacher decojește straturile dimprejurul personajelor bizare cu care ne pune față în față. *Himera* /

La chimera este construit întocmai pe acest principiu al dezvelirii succesive. Aflăm încet, încet, din detalii bine orchestrate, că străinul nu e un călător oarecare, ci un arheolog. Mai aflăm că tocmai a fost eliberat din penitenciar. Nu știm încă motivul încarcerării sale, nici locul spre care se îndreaptă. Nici când vedem totuși că ajunge la periferia unui oraș din nordul peninsulei, lucrurile nu par totuși să se clarifice. Oamenii pe care îi întâlnește acolo, pe care îi reintâlnește de fapt, sunt cel puțin la fel de misterioși ca el. Sunt veseli, săritori (câțiva chiar sar de gâtul lui, ca să-i ureze bun venit, dar și el sare la gâtul câtorva care l-au nedreptățit în trecut), sunt nemiloși și sinceri. Aproape toți trăiesc în pauperitate, în barăci construite care-cum a putut, sprijinite de fortificațiile antice ale orașului. Străinul (pe numele său Arthur) pare că a venit să găsească ceva, și într-adevăr găsește, dar nu ce și-ar dori el de fapt.

Deși povestea este plasată în anii '80, ea ar fi putut foarte bine

să se întâmple în Evul Mediu (sau chiar mai devreme, în antichitate). Avem de-a face cu personaje pitorești prinse într-o poveste picarescă. Urmărim o baladă cu haiduci. Arthur este de fapt liderul unei bande de hoți, împinși către aceste fapte de recesiunea cu care se confrunta atunci țara. Într-o secvență superbă, două dintre personajele conexe ne cântă precum adevărați

trubaduri despre isprăvile găștii de *tombaroli*. Se numesc *tombaroli* fiindcă ei nu jefuiesc oameni, ci morminte, mormintele antice ale etruscilor.

Filmul lui Rohrwacher vorbește despre tentația de a scurma continuu în trecut, de a rămâne toată viața fixat pe o idee, pe o persoană, și ne arată la ce poate duce această obsesie. O face în cel mai încântător mod cu putință: printr-o adevărată tapiserie vizuală (ce combină diverse tipuri de peliculă) prin care innădește momente de un realism pur și dur cu altele de un livresc bine temperat. Totul pentru a dezveli cu grijă rețelele tenebroase ale cariilor care lucrează (fără să ne dăm seama) în spatele fiecărei intenții, a fiecărui fapt sau acțiune (fie ea bună, fie rea).

Nasty

Tudor Giurgiu se află într-o perioadă creativă foarte bună. După filmul artistic *Libertate*, impecabil construit, printr-un imaginar percutant și simbolic în același timp, recent a scos pe piață documentarul *Nasty*, un film biografic, despre Ilie Năstase. Sportiv de primă mărime și personaj în lumea tenisului mondial, Năstase devine de-a lungul filmului credibil și fascinant. De data aceasta, Tudor Giurgiu a semnat regia alături de Cristian Pascariu și Tudor G. Popescu.

Premiera a avut loc la Festivalul de la Cannes, în prezența unui număr impresionant de personalități din lumea filmului.

Ca și celelalte filme ale lui Tudor Giurgiu, și *Nasty* excelează prin construcția impecabilă și compoziția fluidă, aducând în prim plan

nu doar momente de glorie din viața unui campion, ci și secvențe care îl construiesc filmic, transformându-l în personaj. *Nasty* exprimă foarte bine, percepția pe care a avut-o publicul asupra unui sportiv nonconformist, scăpat din Estul Europei comuniste, aducând ceva din aviditatea lumii sale restrictive. Interviu, filme de epocă și mai ales

Ficțiunea

o viziune asupra idee de star sunt câteva dintre atuurile filmului.

NASTY, film documentar, 2024. Libra Films. Regia: Tudor Giurgiu, Cristian Pascariu, Tudor D Popescu

De-a lungul filmului apar: Ilie Năstase, Ion Țiriac, Jimmy Connors, Stan Smith, Björn Borg, John McEnroe, Billie Jean King, Rafael Nadal, Boris Becker, Yannick Noah

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărtești

© Ficțiunea

REDACȚIA

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

9 772821 798503

OPTm